

За законом принтера

Новий Держбюджет-2020 «списали» з документа Гройсмана: структура залишилася старою, поняття економічної моделі відсутнє взагалі
» стор. 6

Пару гривень — і на Хрещатик

Платний в'їзд до центру міста: як це працює і які дає вигоди
» стор. 7

Дива з нічого не буває

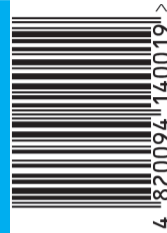

Команда Андрія Шевченка без поразок завершила відбір на майбутній ЧС, де гратиме у статусі «сіяної»
» стор. 14

Україна молода

Вівторок, 19 листопада 2019 року

№ 129 (5586)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 24,220 грн
1 € = 26,724 грн
1 рос. руб. = 0,379 грн

Сліпо-глухий траст кермує...

Профспілки, аграрії, підприємці готуються до загальнонаціонального страйку

» стор. 5

Малюнок Володимира СОЛОНЬКА.

Передплатіть «Україну молоду» на 2020 рік

стор. 5

«Я вражена статтями Ассєва. Дуже важливо, щоб Станіслав знав, що він не забутий, його підтримують не лише в Україні, а й в усьому світі. Адже через його арешт люди втратили можливість дізнатися правду про життя на окупованій території».

Енн Кулер, журналістка

■ НЕДБАЛИСТЬ

Гаряча точка в тилу

Три смерті від вибухів на арсеналі в Балаклії

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харківська область

Повторна трагедія на Центральній артилерійській базі забезпечення військової частини А1352 у Балаклії 15 листопада одразу забрала життя двох військових, ще трьох поранених доставили до різних лікарень Харкова. Втім уже в неділю медики повідомили сумну новину: 43-річний старший солдат із Кіровоградщини помер через сильні опіки та політрауму. За його життя лікарі боролися дві доби. Він переніс тривалу операцію, але так і не прийшов до тями, перебуваючи на апараті штучного дихання. Загиблий служив водієм і в момент вибухів перебував за кермом автівки.

Ще двоє поранених продовжують лікування і йдуть на поправку.

Як стало відомо, у день трагедії сапери проводили роботу з утилізації арсеналу, що не підлягає транспортуванню. Під час вантаження залишків боєприпасів і твердопаливного двигуна ракети ЗМ9 зенітно-ракетного комплексу «Куб» виникла пожежа, спровокувавши майже 20 вибухів. Полум'я цього разу приборкали досить швидко, тому ніхто із цивільних та інфраструктура міста не постраждала. У безпеці лишилися і сховища боєприпасів.

Надзвичайна подія була кваліфікована як недбале ставлення військової особи до служби. Усі обставини справи з'ясовуватимуть слідчі територіального управління ДБР міста Полтави. Трагедія не лишила без уваги і Кабміну. Олексій Гончарук повідомив, що вже дав доручення провести термінову перевірку балакліївського арсеналу. Власне службове розслідування анонсував Генштаб ВСУ.

Нагадаємо, боєприпаси у Балаклії вибухнули вже вдруге. Перша і набагато масштабніша НП сталася у ніч на 23 березня 2017 року, коли довелося евакуювати більшу частину 30-тисячного райцентру та жителів навколишніх сіл. Тоді серйозно постраждали також житлові та адміністративні будівлі. Того ж року арсенальні сховища горіли та вибухали в селі Малоянисоль Донецької області й у Калинівці на Вінниччині, а в наступному році — в Ічні на Чернігівщині.

Найперша аналогічна трагедія сталася у 2003 році в Бахмуті, де боєприпаси загорілися та вибухнули на 10 із 17 сховищ. Найбагатостраждальнішою вважається Новобогданівка Мелітопольського району, яку «лихоманило» у 2004, 2005 і в 2006 роках, доки звідти не вивезли весь арсенал. У свою чергу, рекорд із тривалості лиха перевершили у Лозовій. Там горіло, гриміло й вибухало близько двох тижнів поспіль — із 27 серпня по 11 вересня 2008 року. ■

■ НА ФРОНТІ

Провокації з флангів

Від снайперської кулі загинув 32-річний Артем Соколов

Леонід ШКІЛІНДЕЙ

За минулі три доби офіційно зафіксовано 16+15+13 випадків порушення режиму вогню збройними формуваннями Російської Федерації та їхніми посіпаками. Навіть ця статистика свідчить про збільшення кількості обстрілів. Противник обстрілював позиції підрозділів Об'єднаних сил із заборонених Мінськими домовленостями мінометів калібрів 120 мм і 82 мм, із гранатометів різних систем, стрілецької зброї та протитанковими керованими ракетами (ПТКР). Зафіксовано і вогневу активність ворожих снайперів.

На донецькому напрямку в районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Схід» ворог обстріляв позиції Об'єднаних сил неподалік Но-

вомихайлівки, Лебединського, Водяного, Зайцевого, Красногорівки, Авдіївки, Павлополя, Новогнатівки, Старогнатівки, Гнutowого, Невельського, Мар'їнки, Черненка та Березового.

На луганському напрямку в районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Північ» противник здійснив обстріли поблизу Кримського, Луганського, Новолюганського, Троїцького, Хутора Вільного, Травневого, Майорська, Попасної та Новотошківського.

15 листопада один військовослужбовець Об'єднаних сил отримав бойову травму. 16 листопада від кулі снайпера загинув боєць 14-ї механізованої бригади ЗСУ імені князя Романа Великого Артем Соколов. Йому було 32 роки, родом із Київщини.

У разі загрози життю та здоров'ю, спроб захоплення території або проникнення ворожих розвідувально-диверсійних груп військовослужбовці Об'єднаних сил дають адекватну відповідь, відкриваючи вогонь по противнику.

За інформацією розвідки Об'єднаних сил, із 8 по 15 листопада 2019 року втрати збройних формувань РФ становили 28 осіб. 12 окупантів було ліквідовано, а ще 16 осіб — це санітарні втрати. Також є інформація, що на непідконтрольній території в населеному пункті Жабуньки (навпроти селища Піски, яке обороняють українські воїни) російські окупаційні війська вдалися до чергової провокації, організувавши обстріл свого власного складу зброї, але зі спробою перекласти відповідальність за це на українську сторону. Таким чином вони намагалися владнати проблеми, які в них виникли після перевірки з боку старших штабів. Нагадаємо, наразі всі воєнні формування на окупованих територіях підпорядковуються російській армії, зокрема, 1-й та 2-й армійські корпуси входять у структуру Західного військового

округу ЗС РФ. Утім випадково, зачепили й реальний склад боєприпасів.

Також, за офіційною інформацією пресслужби ООС, ще одну провокацію зафіксовано поблизу ділянки розведення №3 біля населених пунктів Богданівка та Петрівське. Збройні формування Російської Федерації вже кілька днів поспіль ведуть вогонь по позиціях Об'єднаних сил неподалік межі вищезазначеної ділянки. Противник вів вогонь із великокаліберного кулемета з Вікторівки по наших позиціях поблизу Новогнатівки. Пізніше російські окупанти стріляли з мінометів калібру 82 мм і великокаліберних кулеметів по укріпленнях Об'єднаних сил неподалік Старогнатівки. Вогонь вели з Петрівського. Ворог, ведучи вогонь із правого та лівого флангів за межами ділянки розведення, провокує українську сторону на вогонь у відповідь і розраховує зафіксувати обстріли в межах ділянки №3. У подальшому російська сторона планує використати ці матеріали для звинувачень України на світовій арені в порушенні мирного процесу. ■

■ РЕЗОНАНС

Кабмін — у відставку, нардепів — «на вихід»

Тернопільська обласна рада протестує проти законопроекту про ринок землі

Світлана МИЧКО

Тернопільська обласна рада протестує проти прийняття нещодавно Верховною Радою в першому читанні законопроекту про ринок землі. Так на останній сесії депутати прийняли звернення, де більшістю голосів засудили це рішення, та вимагають припинити подальший розгляд законопроекту, а також висловили недовіру уряду («за вчинення дій, спрямованих на руйнацію аграрного секто-

ру України») і вимагають його відставки.

«Це було зроблено, незважаючи на спротив органів місцевого самоврядування, численні акції протесту фермерів, представників агропромислових підприємств, небайдужих громадян України, політичних і громадських організацій... Ми, депутати Тернопільської обласної ради, послідовно відстоюючи інтереси громади Тернопільщини, заявляємо про свою категоричну незгоду зі спроба-

ми, спрямованими на запровадження в Україні так званого «ринку землі», який несе в собі загрозу знищення, загрожує стабільності в економіці та державному суверенітету», — йдеться у зверненні до президента, Кабінету Міністрів і Верховної Ради. Окрім цього, місцеві депутати закликали жителів області відразу після прийняття Закону про порядок відкликання народних депутатів розпочати цю процедуру щодо нардепів від Тернопільщини, які підтримали

згаданий законопроект у першому читанні.

Як «УМ» уже повідомляла, раніше Тернопільська обласна рада приймала звернення до президента, Верховної Ради та Кабміну щодо продовження мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення до 2025 року. Серед основних аргументів називали необхідність провести повну інвентаризацію земель із ліквідацією всіх наявних помилок і неточностей у кадастровій карті. ■

■ ВТРАТА

Олівець і пензлик — зброя

У Донецьку пішов у засвіти карикатурист Микола Капуста

Тетяна МИЩЕНКО

«Страшна новина щойно прийшла з Донецька. Після операції помер заслужений журналіст України, відомий художник-карикатурист, мій старший друг і співавтор Микола Капуста, — повідомив 16 листопада журналіст Павло Куш, який тривалий час працював власкором «Україна молода».

В «УМ» з'являлося багато текстів та карикатур Миколи Капусти. Він був справді заслуженим журналістом України, член Спілки художників України, почесний член Національної спілки письменників.

Перші критично-іронічні художні роботи Микола Капуста опублікував 1953 року. Брав участь більш ніж у 500 міжнародних, всесоюзних і республіканських виставках карикатури, отримав понад 100 відзнак на різних конкурсах. Ще у 1967 році його

нагородили першим призом від журналу «Перець», у 1973-му отримав третю премію на конкурсі карикатури в Габрово. У 2002 році переміг у румунському міжнародному конкурсі карикатур на честь 150-річчя від дня народження Іона Караджале. У 2007-му став лауреатом всеукраїнського конкурсу «Золоте перо», а наступного року отримав «Екселенс-приз» на конкурсі карикатури від японської газети «Іоміурі».

«У четвер я цілий день був сам не свій, — згадує про 14 листопада Павло Куш. — Знав: зараз у Донецьку в онкологічному центрі Микола Миколайович на операційному столі... Вчора надвечір після реанімації встиг із ним перекинутися кількома словами по телефону. Він ще навіть знайшов сили для жарту, але нарікав, що дуже слабкий... Сьогодні мав намір набрати його номер після 18-ї, але мене випередив дзвінок від одного із синів. Тромб...

Карикатурист і журналіст Микола Капуста.

Хіба міг передбачити, що наша творча зустріч у вересні в Покровську була останньою?..»

Редакція «Україна молода» співчуває рідним та близьким Миколи Капусти.

Герою інформаційного фронту — слава! ■

■ ЗА ГРАТАМИ

День порожніх стільців

По всьому світу активісти вимагають звільнити ув'язненого у «ДНР» журналіста Станіслава Асеева

Ірина КИРПА,
Валентина САМЧЕНКО

У різних країнах пройшли акції на підтримку ув'язненого російськими бойовиками «ДНР» українського журналіста Станіслава Асеева. Учасники руху #FreeAseyev, який стартував 15 листопада, закликають не забувати про справи ув'язнених письменників та журналістів і використовувати кожну навіть найменшу нагоду, аби домогтися звільнення незаконно заарештованих провідників правдивої інформації, невідгдної антидемократичним режимам.

У Києві пройшов День солідарності з політв'язнем Станіславом Асеевим. Підтримали ув'язненого, зокрема, колишні бранці Кремля, ведучою події була Яніна Соколова. Вона нагадала, що журналіста, який залишався на підконтрольній сепаратистам території, щоб писати про події, які там відбуваються, — спочатку тримали у полоні, а 22 жовтня т. зв. суд терористичної «ДНР» виніс йому вирок: 15 років тюрми. «Стас перебуває у пекельних умовах, — акцентувала Яніна Соколова. — Він писав свої сюжети про терористів, розповідав про сепаратизм і військові злочини проти українців. Я думаю, ви здогадуєтеся, яке ставлення до таких, як Стас, у сепаратистів. Тому треба звільнити його якомога швидше».

На сцені встановили символічний порожній стілець, де мав сидіти журналіст, який потрапив під арешт. Таких стільців було кілька — у пам'ять про авторів, які не могли бути присутніми через арешт, переслідування або

У Лондоні до флешмобу ПЕН-клубу на підтримку журналіста Станіслава Асеева приєднався Олег Сенцов.

зникнення.

Нагадаємо, що з кінця 80-х років ХХ століття з ініціативи Міжнародного ПЕН-клубу щороку саме 15 листопада відзначають як «День ув'язненого письменника або День порожніх стільців». Саме порожні стільці на правозахисних акціях у цей день символізують людей, які не можуть фізично бути там через арешт, переслідування або зникнення.

У Нью-Йорку аналогічна акція пройшла біля Генерального консульства Росії, її організаторами стали активісти американського ПЕН-клубу (PEN America). Журналісти, письменники та представники ПЕН-клубу скандували: «Свободу Асееву» й читали вголос уривки з публіцистичних творів журналіста, в яких зображено життя в окупованому Донецьку.

У Лондоні до флешмобу ПЕН-клубу на підтримку журналіста Станіслава Асеева приєднався Олег Сенцов, український режисер та колишній бранець Кремля,

який приїхав у Британію для привертання уваги до проблеми ув'язнених Кремлем та їхніми посіпаками громадян України.

«Ми згадуємо Станіслава Асеева та всіх письменників і журналістів, які не можуть бути з нами, бо їх несправедливо запроторили до тюрми, затримали або вбили через те, що вони відстоювали своє право на свободу слова», — сказала президент ПЕН America письменниця Дженніфер Еган.

«Я вражена статтями Асеева, — заявила журналістка Енн Купер. — Дуже важливо, щоб Станіслав знав, що він не забутий, його підтримують не лише в Україні, а й у всьому світі. Адже через його арешт люди втратили можливість дізнаватися правду про життя на окупованій території».

«Необхідно нагадувати про ситуацію на Донбасі в той час, коли вся преса зайнята імпічментом президента США, — впевнена директор євразійських програм

американського ПЕН-клубу Поліна Ковальова. — І щоб Трамп більше ніколи й не думав про затримку військової допомоги для України. Асеев був одним із небагатьох, хто доносить правдиву інформацію з окупованого Донбасу. Важливо, щоб весь світ бачив, що там відбувається».

«Тиск міжнародної спільноти на Росію є критично важливою умовою для звільнення всіх громадян України, які залишаються заручниками Кремля у Російській Федерації або на тимчасово окупованих територіях України, — заявив у своєму виступі під час засідання Постійної ради ОБСЄ постійний представник України при міжнародних організаціях у Відні Євген Цимбалюк. — Усіх причетних до арешту Асеева треба негайно притягнути до відповідальності згідно з Кримінальним кодексом України».

Нагадаємо, Станіслав Асеев працював в окупованому Донецьку під псевдонімом Станіслав Васін, друкувався у газеті «Дзеркало тижня», журналі «Український тиждень» і сайті «Радіо «Свобода». Першого жовтня йому виповнилося 30. Народився в Донецьку. Закінчив школу в Макіївці. У 2010 році — Донецький державний інститут інформатики і штучного інтелекту, факультет філософії і релігієзнавства, у 2012 році — магістратуру Донецького національного технічного університету, факультет комп'ютерних наук і технологій, отримав диплом магістра релігієзнавства з відзнакою.

З 2014-го, коли з'явилася самопроголошена сепаратистська «ДНР», вважав своїм обов'язком залишатися в Донецьку й об'єктивно описувати події, які там відбуваються. На зв'язок із колегами виходив востаннє 2 червня 2017 року. Через півтора місяця, 16 липня 2017 року, бойовики повідомили, що блогер затриманий за звинуваченням у «шпигунстві». Цьогоріч 22 жовтня в «ДНР» оголосили про його ув'язнення на 15 років. ■

■ ПАМ'ЯТЬ

Реквієм Гії

У Києві вшанують композитора, який засуджував агресію РФ

Гію Канчелі у Києві покажуть у документальному кіно. Архівне фото.

Людмила КОХАН

Сумним днем для поціновувачів справжньої музики стало 2 жовтня, коли після тривалої хвороби на 85-му році життя помер у Грузії, де лікувався в одній із тбіліських клінік, Гія Канчелі — знаний композитор сучасності. Він написав музику до вистав Роберта Стуруа та фільмів Георгія Данелія. Зокрема, отримав премію «Ніка» за найкращу музику до фільму «Кін-дзадза».

Гія Канчелі засуджував агресивну політику Росії як проти Грузії, так і проти України. Зокрема, на авторському концерті у Києві 14 травня 2015 р. композитор, дякуючи слухачам за відчуття його музики, додав: «Я дуже хочу, щоб ми — і українці, і грузини — звільнилися від опіки «старшого брата». Казав, що події, пов'язані з Україною, змусили його переглянути багато переконань, тому довгі роки не відвідував Росію, незважаючи на те, що мав там багато друзів.

З 1991 року він мешкав за кордоном, спочатку в Німеччині, а з 1995 року, на запрошення фламандського Королівського симфонічного оркестру, — в Антверпені, але часто прилітав на батьківщину. Відвідував Україну. Приїздив 2014 році у Львів на двадцятий фестиваль «Контрасти», де виконувалися його Симфонія №7 «Епілог» та Літургія для альтя з оркестром «Оплаканий вітром».

Ще коли Гія Канчелі був живий, у Києві планували представити у концерті його цикл «Мініатюри для кларнета і фортепіано — музика театру і кіно». Світова прем'єра проекту відбулася у рамках Міжнародного фестивалю Odessa Classics—2019. Ці 18 мініатюр звучатимуть у Національній музичній академії імені Петра Чайковського 25 листопада в рамках вечора пам'яті грузинського композитора і друга України. Імпреза поєднає концерт і показ документального кіно від канадської режисерки Ольги Антмон та її чоловіка, знаного канадського телеведучого Грегора Антмона «Гія Канчелі: «Я не любив кларнет».

Свої «Мініатюри...» Гія Канчелі присвятив близькому другу — всесвітньо відомому кларнетисту Юліану Мілкісу, який, власне, і зіграє у Києві. Складно повірити, але до того, як композитор почув гру Юліана Мілкіса, він не любив цей інструмент. Після їхнього знайомства Канчелі присвячував Юліану Мілкісу свої твори, дружба тривала 23 роки. «Мініатюри для кларнета і фортепіано — музика театру і кіно» грузинського композитора вже знають і вподобали слухачі 22 країн світу. Партію фортепіано виконуватиме Поліна Осетинська. ■

■ ОБВА!

Не кислить

У Корсуні лісівники щороку збирають по 300 кілограмів лимонів

Людмила НІКІТЕНКО
Черкаська область

На Черкащині лісівники вміють не лише ліс вирощувати, вони ще й чималі врожаї лимонів збирають.

Як розповіли «УМ» у Черкаському обласному управлінні лісового та мисливського господарства, приміром, у Корсунь-Шевченківському лісгоспі вже багато років вирощують лимони Мейєра. Наразі у теплиці Корсунського лісництва, яка має площу 500 квадратних метрів, росте 120 плодоносних дерев. Тож щороку тут збирають близько 300 кілограмів плодів.

Лісівники пояснюють, що лимон Мейєра — це гібрид лимона та апельсина,

який характеризується високими смаковими якістьми з низьким вмістом кислоти і є значно солодшим за звичайний лимон. У висоту дерева можуть досягати до 2,5 метра у теплицях, у контейнерах у кімнатних умовах — до 1,5 метра.

За слова головного лісничого Корсунського лісництва Олега Коверди, його колеги не лише врожаї з екзотичних дерев збирають, у контейнерах вони вирощують саджанці лимона Мейєра і реалізують їх усім охочим не лише на Черкащині, а й в інші області України. При цьому консультують майбутніх «мічурників», що та як треба робити, аби лимонне дерево заврожайлося.

У лісгоспі Корсуня виродили лимони Мейєра. Фото надане пресслужбою Черкаського обласного управління лісового та мисливського господарства.

Серед найважливіших факторів, наголошують у Корсунському лісгоспі, яких необхідно дотримуватися при вирощуванні лимона, — забезпечення

світлового режиму до 12 годин, стабільність вологості повітря, дотримання температурного режиму та підживлювання корисними речовинами. ■

■ ГЕРОЇ СЕРЕД НАС

Після школи
пішла на війнуМережу зворушила розповідь
про юну захисницю України

(Інтернет-видання «Апостроф»)

Юна героїня з Луганська.
Фото з сайту apostrophe.ua.

Українська захисниця з Луганська розповіла свою історію боротьби проти «руського міра». Про це повідомляють на сторінці «Оперативне командування «Схід» Збройних сил України» у «Фейсбукі».

«Я прийшла зі школи, а мама мені каже: «Аня, подивися». Вмикає телевизор, а там жодного українського каналу, тільки «Росія-24» і канал «Зірка» — і більше нічого! А по цих двох каналах тільки і говорили, що ось-ось на нас нападуть бандерівці, але Росія чекає і врятує. Хоча на той момент бойових дій у місті ще не було. Проводили майдани і антимайдани, як у Києві, і тільки час від часу я бачила автобуси з міцними бородачними чоловіками, нехарактерної для нашої місцевості зовнішності. Ось тоді ми зрозуміли, що відбувається погане і треба бігти», — розповіла Аня.

Тендітна, білолиця, дуже ніжна дівчина, яку, на перший погляд, важко назвати захисником країни, пам'ятає до дрібниць, як «руський мір» прийшов до Луганська. Тоді вона вчилася в 9-му класі. Разом із мамою вони сподівалися, що все налагодиться і наші українські військові захистять її рідне місто. Але через деякий час Ані з мамою довелося виїхати на мирну територію України, в Івано-Франківськ.

Аня, коли проїжджала блокпости, побачила екіпірованих бійців і вирішила сама їм чимось допомогти. Так дівчина і стала воїном після закінчення школи, адже зрозуміла, що це теж її війна і треба захищати рідну землю. З того часу пройшло три роки, і Аня — боєць 92-ї ОМБр імені кошового отамана Івана Сірка. Вона поділилася важкими моментами у військовому житті і розповіла про бойове хрещення.

«Це було на Світлодарській дузі 18 грудня 2016-го. Неймовірно обстріли. Важка артилерія. Дуже багато хлопців загинуло. Боляче... Потім було Золоте. Іноді і в туалет не могли вийти, настільки щільно били окупанти. Далеко від ВОПу відійти не давали, одразу шелестіло, не свистіло, а саме шелестіло. Зараз чомусь стрілянину більше боюся, адже, на відміну від важкого озброєння, автоматні постріли не завжди чути», — сказала захисниця.

Аня хоче, щоб Україна стала єдиною, проте повертатися в рідне місто не бажає.

«Там уже вирросло ціле покоління, виховане російською пропагандою, і деякі мої однолітки перейшли на іншу сторону. Не думаю, що зможу знайти з ними спільну мову», — зазначила дівчина.

Присвятити життя армії захисниця не планує. Однак свою роботу виконує самовіддано. Після закінчення війни вона хоче стати волонтером-фотографом. Хоча поїхати в країни Близького Сходу і висвітлювати життя тамтешніх дітей. Адже, на думку Ані, там боротьба за територію ще жорстокіша і підрастаюче покоління взагалі позбавлене дитинства. ■

Віктор МОРОЗ, політичний оглядач
(Інтернет-видання «Українська правда»)

Обіцяний стрибок. Аби не в провалля

Україна наблизилася до досить цікавої, але й небезпечної межі свого розвитку. Досі вона розвивалася за принципом «крок назад, два кроки вперед». І навпаки. І через таке тупцювання на місці опинилася далеко позаду багатьох своїх сусідів.

Нова команда, що прийшла до влади, пообіцяла країні швидке розв'язання усіх проблем, що накопичилися. Людей запевнили, що існує можливість перестрибнути провалля, котре виникло між країною і цивілізованим світом, одним потужним стрибком.

Народ справедливо подумав, що йдеться про розв'язання болючих базових проблем — бідності, соціально-економічної нерівності, беззаконня. І повірив. Бо дуже хотів комусь повірити.

А нині принишк, дивуючись своїй же наївності і спостерігаючи, як зависла й загальмувала нова команда ще на старті свого великого забігу, намагаючись робити все, крім головного. І вдаючи, що й не помічає, що за нею уважно спостерігають, очікуючи на відповіді.

Все це нагадує одну давню прецікаву історію.

Було це так давно, що вже здається якщо не легендою, то притчею. А притчі, як і легенди, не прийнято забувати. Розумні люди їх беруть і прагнуть якщо і не керуватися закладеною в них мудрістю, то принаймні пам'ятати. Дорогою комусь знадобиться. А тим більше, коли про це йдеться у священному тексті Старого Заповіту, котрий для християнської цивілізації став одним із дороговказів.

Отже, за одне тисячоліття до нової ери жив цар Соломон, його Бог нагородив великою мудрістю, перед якою благоговів увесь досить освічений на той час Близький Схід (Європа перебувала ще в глибокому передродовому сні).

Прийнявши від свого батька Давида велике царство, яке той збудував вогнем і мечем у боротьбі з ворогами, молодий цар Соломон замирився зі всіма сусідами й провів політику мирного співіснування. Навіть на релігійному ґрунті, що було на той час (іще на два з половиною тисячоліття вперед) великою цивілізаційною перемогою.

І здобув цар Соломон велике багатство, яке дозволило йому збудувати заповіданий батьком Храм, власний розкішний палац і розбудувати столицю Єрусалим. Весь давній світ дивувався величчю, багатству й вдатності ізраїльського царя. Так він жив і помер у славі.

На його місце був помазаний його син Рехав'ам. Наступного дня після його сходження на престол до нього прийшла велика делегація одноплемінників. Люди просили зменшити непомірні податки, саме завдяки яким процвітала державна скарбниця та трималася мудрість і слава царя. Та ледь виживали люди.

Молодий цар обіцяв подумати впродовж трьох днів над проханням співгромадян. Справді, наступного дня він скликав старших досвідчених радників і запитав їхню думку. Мудреці порадили йому погодитися на прохання простого люду, стверджуючи, що цією поступкою він здобуде повагу, любов і відданість ізраїльтян. І забезпечить процвітання держави.

Та щось не давало спокою молодому сюзерену, вихованому в розкоші й батьківій славі. І він закликав молодих радників і запитав їхню думку. Й отримав прямо протилежний коментар. Мовляв, вчиняй, як твій батько, і матимеш славу й багатство. А не погодяться, то жени їх не батогами, як раніше, а переслідуй скорпіонами (так у тексті, мабуть, для особливої образності). Чомусь порада молодих сподобалася молодому та недосвідченому

■ ОЦІНКИ

Скорпіони
для народу?Як Зеленському не повторити помилку
царя СоломонаФото з сайту bbc.co.uk.

царю більше. І він саме так і вчинив.

Ізраїль, який, як зрозуміло, чекав реформ від нового царя, збунтувався і більша частина пішла за лідером опозиції. Все це призвело до розколу однієї з найперших і надзвичайно успішних держав світу, яку відтепер роздірала внутрішня ворожнеча, що неодноразово призводила до кривавих конфліктів.

Ні маленька Іудея з центром у Єрусалимі, ні розрізнений та позбавлений духовного центру Ізраїль, куди ввійшли всі останні гебрейські племена, не могли вже протистояти агресивним сусідам.

І з того часу почалося розпорошення гебрейського світу, який втратив Святу Землю, де згодом було ушент зруйновано архітектурну й духовну перлину Близького Сходу — Храм — осердя їхньої цивілізації. Врятувалися гебреї лише як народ Великої Книги. І це унікальний випадок в історії людства.

Не вірять владі і шукають щастя на чужині

Звичайно, наївно було б чекати, що якась наймудріша історія когось чогось навчить. На жаль, як ми вже багаторазово переконувалися, історія дуже мало когось навчила. І все ж сподівалися на велику моральну силу двох останніх революцій, котрі пробудили до громадянської активності велику масу нових і освічених людей, позбавлених ментальних судом комунізму.

І справедливо очікувати, що молода команда урядовців за кілька місяців переверне ганебну українську історію останніх років і проведе антиолігархічну революцію, що дасть можливість розвитку країни.

Проте цього поки не сталося. Більше того, навіть не видно ставдань, які б ставила нова влада щодо справедливого розподілу суспільного продукту як у попередні роки, так і нині. Олігархи як управляли українським світом, так і управляють. Як багатіли, так і багатіють.

А справедливо очікувати, що молода команда Зеленського, як не було, так і немає. І не може бути, доки існує в країні фатальне розшарування на дуже багатих і дуже бідних. Бо дуже багаті куплять навіть закони й тих, хто приймає ці закони.

А якщо навіть і відбувається якась спроба притягнути до відповідальності деяких багатіїв, то це надто схоже на

показове й вибіркоче правосуддя.

Добре, що поставили питання щодо розкрадання рефінансування банків Бахматюка. Але він ніби вкрав всього 1,2 мільярда гривень.

А як щодо тих, хто вкрали 5 мільярдів доларів на очах у всієї країни? І нині вимагають, щоб їм віддали невідомо на яких підставах ще 2 мільярди?

Чому на них досі не заведена кримінальна справа, чому досі їхні активи і пасиви не арештовані? Високий Лондонський суд уже арештував за схожими звинуваченнями все майно цих людей, котрі потрапили під обґрунтовану підозру. А українські суди, як і слідчі органи, яких у країні вже більше, ніж у всій Європі разом узятій, цього не здатні зробити.

І в такій ситуації пан Зеленський дивується, що його рейтинг падає?

Та якщо він найближчим часом не оздоровить свою команду, не проведе рішучих реформ, спрямованих на базові інтереси співгромадян, не проведе через парламент хоча б закон про податок на багатство (що можна зробити найшвидше), не проведе легітимізацію приватизації великих промислових об'єктів, що в 90-ті роки сформувало в країні олігархат, не реалізує чесну й принципову судову реформу й реформу всіх інститутів правопорядку, то рейтинг його не просто упаде, а завалиться до нуля.

Адже він не має базової підтримки, не має базового ядра, як не має належного оплоту — партії. Те, що він називає партією, насправді називається збірною пляжкою. І не більше.

І людей, котрі нині виступають проти створення ринку землі, можна легко зрозуміти. Без незалежного суду й оголошеної державою ефективною підтримки фермерства з дешевими кредитами й пільгами на самому початку цього процесу розпочинати цю велику, складну й загальнонадзвичайно потрібну країні справу просто небезпечно. Це може призвести до серйозних наслідків.

Тому й далі порожніють українські села, містечка й міста. Люди поки не вірять новій владі й шукають щастя в чужих землях.

Цікаво лише, на скільки вистачить терпіння спостерігати імітацію реформ у тих, хто ще залишився?

Чи, можливо, нова команда схаменеться й візьметься до справи? І не буде насилати скорпіонів на власний народ? ■

ПИТАННЯ ДО ВЛАДИ

Сліпо-глухий траст кермує...

Профспілки, аграрії, підприємці готуються до загальнонаціонального страйку

Ірма БЕРГ

Народ із послідовною впертістю ставить на криву кобилу, а хоче перемоги. Навіть якщо уособлення цього шкандибаючого на обидві ноги керівного механізму — з телевізора, то це ще гірше, бо воно (уособлення) є виразником мафіозної автократії, яка і стоїть за усіма цими екранними видовищами. І не має значення, що там і відомі, й не дуже впізнавані широким загалом прізвища автократів міняються щоразу після чергового виборчого сезону. Технологія та методологія одна й та сама. Усіляким придворним політтехнологам, хоч і все важче, та ще вдається втримати в головах виборців президента «казку» з телеящика, але пригрозений у багатьох ментальний спротив починає звільнятися від полуд з очей і, прозрівши, бачити, що то не природне світло, а всього лиш штучний відблиск софітів.

Режим сліпо-глухого трасту

Кредит довіри до нової влади скорочується швидкими темпами. Профспілки, аграрії, підприємці та низка інших громадських організацій оголосили про початок підготовки до загальноукраїнського страйку.

Рух цей активізувався після питання, що не на жарт розбурхало суспільство — прийняття Верховною Радою рішення про зняття мораторію на продаж землі. Без застережних маячків, широкого обговорення, акцентування уваги на ризики. Рішення прийнято: спочатку землю дозволимо купувати своїм, а після референдуму — іноземцям. Зрозуміло, стратегію і тактику саме такої постановки питання, та й багатьох інших супроводжуючих факторів, пояснювати ніхто не збирається. Відчуття таке, що державу віддали в управління сліпо-глухому трасту. Бо справжні серйозні, значимі обговорення і зауваження почалися в суспільстві вже після прийнятого парламентом рішення. І питання продажу землі після ухваленого закону переходить у розряд фатальних для президента Володимира Зеленського. У хід пішла або хитрість, або відсутність розуміння усієї глибини вагомості та державної значимості української землі як фактору національної безпеки. Хоча сама постановка питання про прийняття закону про продаж землі сільськогосподарського призначення виглядає епохально.

«УМ» уже писала, що найбільше у цій історії постраждають дрібні й середні фермери. Незважаючи на те, що саме на їхньому боці переконливі аргументи на користь того, аби претендувати на право повноцінної, юридично узаконеної власності більшості наділів сільськогосподарського призначення, бо вони найбільш зацікавлені у збереженні і розвитку інфраструктури в селах.

Однак звучать й інші резонні зауваження: а можливо, потрібно було ставити всіх в однакові умови — і вітчизняних, й іноземних

Львівські аграрії, фермери, представники різних агроспілок вчоргове висловили свій протест проти зняття мораторію на продаж українських земель.
Фото з сайту syla.news.

інвесторів? Мовляв, в останніх більше грошей. Від цього хоч трохи виграли б конкретні власники паїв. Ну й більш відкриті та чіткі правила гри.

Крім того, абсолютно обґрунтованим виглядає припущення, що саме така постановка питання — спочатку продамо своїм, а потім — іноземцям — несе в собі ще й загрози чергового банального «кидка» бюджету України. Схема дуже проста, давно відома й відпрацьована наприкінці 90-х під час приватизації підприємств. І є серйозні побоювання, що тепер «наші» скуплять землю за нижчою ціною, — натиснути на людей, завдяки різним економічним репресіям, щоб ті такі почали масово продавати свої паї, у нас давно вмюють, — а потім дорожче продавати українській землі як фактору національної безпеки. Однак український бюджет від цієї оборудки не отримає нічого, бо всілякі податки вітчизняні «латифундисти» сплачуватимуть через неефективні збанкрутілі банки: різними векселями; борговими розписками та іншим непотребом.

«Заради майбутнього!» і для преси

Як надалі розгортатимуться події довкола відкриття продажу землі, важко спрогнозувати, однак у загальнодержавному страйку фермери також братимуть участь. А загалом, як наголошують профспілки, страйк вирішили провести у зв'язку з дискримінацією прав людини і задекларованим владою тотальним знеціненням трудових відносин; одержавленням

системи соціального страхування; знищенням спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, тотальної фіскалізації і тиском на фізосіб-підприємців (ФОПів), а також відкриттям ринку землі без рішення всеукраїнського референдуму.

Уперше в історії України страйковий комітет створений на загальнонаціональному рівні. До страйку приєдналися профспілки, фізичні особи-підприємці, малий і середній бізнес, сільгоспвиробники і фермери. У цілому ці рухи охоплюють близько 20 мільйонів українців.

Про створення Загальнонаціонального страйкового комітету «Заради майбутнього!» заявили Федерація профспілок України, ВГО «Союз захисту підприємства», Громадська спілка «Аграрний союз України» і Асоціація фермерів і приватних землевласників України.

Як повідомлялося, профспілка закликала до загального страйку співробітників засобів масової інформації. «Комітет Національної медіапрофспілки України (НМПУ) рішуче відкидає будь-які спроби встановити кримінальну або будь-яким чином посилити відповідальність за «наклеп» або «недостовірну інформацію» (а тепер — і за «нестандартні новини»), яка в умовах недосконалої судової системи в Україні та впливу держави може стати репресивним засобом для придушення свободи слова, позбавлення права на критику деяких представників влади», — йдеться у заяві медійників. ■

КОЛІЗІЇ

Учіть етику

Із фракції «Слуга народу» виключили двох народних депутатів

Катерина БАЧИНЬСКА

Ще вчора були «слугами народу», а вже сьогодні позафракційні. У парламенті стало на двох «слуг народу» менше. Після палких баталій за трибуною та в кулуарах Верховної Ради Анну Скороход та Антона Полякова виключили з партії «Слуга народу». Аргументи, чому так трапилось, у керівництві партії та депутатах відрізняються. У «Служі народу» пояснили: депутати порушили партійну дисципліну та голосували врозрід із партією. «Особисто я з ними проводив діалоги та бесіди стосовно чутливих законопроектів. Вони не почули позицію партії. Тому якщо ці депутати голосують не так, як партія, виникає питання: навіщо нам бути разом?» — прокоментував ситуацію голова партії «Слуга народу» Олександр Корнієнко.

Чому ж, коли у вересні два депутати від «Слуги народу» кнопкодавили і порушували законодавство — на фракції їх не виключили, у керівництві пояснили не змогли. На думку «вигнанців», справа зовсім не в етиці, а в інакодумстві. За словами Анни Скороход, їй неодноразово погрожували і попереджали про те, що можуть виключити з фракції. «Мені не раз телефонували й попереджали, що якщо я не голосуватиму, як каже партія, для мене це матиме поганий результат», — заявила Анна Скороход.

Про депутатку Анну Скороход стало відомо після того, як вона розплакалася у парламенті через те, що її правки

Анна Скороход та Антон Поляков.
Фото з сайту 24tv.ua.

не включили до законопроекту. Але кульмінацією стала історія із затриманням її цивільного чоловіка — російського бізнесмена Олексія Алякіна. Саме зі своєю політичною діяльністю і пов'язує дії правоохоронців пані Скороход. «Через мою політичну позицію, яка розходиться з лінією партії, затримали мого чоловіка. Саме через те, що я не погодилася голосувати так, як кажуть це робити у керівництві партії та в офісі президента», — додала Скороход.

У свою чергу, у партії спростували такі слова депутатки і заявили, що паном Алякіним правоохоронці мали б давно зайнятися. Цікаво, що в п'ятницю суд його відправив під домашній арешт, підтримати на судових засіданнях Скороход прийшли колеги-депутати, але не від «Слуги народу», а від партії «Опозиційна платформа — За життя» та «Батьківщина». Також у партії «Слуга народу» заявили: у них є докази того, що Скороход пропонувала депутатам гроші, а її чоловік лобіював влас-

ні інтереси у профільному комітеті Верховної Ради. Тому виключення з фракції не є безпідставним.

Антон Поляков, який теж став «вигнанцем» у партії, був шокований тим, що відбувалося у парламенті. Заявив, що про виключення дізнався лише напередодні ввечері. Але своє вигнання пов'язує з позицією, яка відрізняється від позиції партії стосовно генерального прокурора Руслана Рябошапки.

Але й це не все. Сенсаційною заявою стали слова представника Кабінету Міністрів у Верховній Раді Ірини Верещук. Вона заявила, що складає свої повноваження у зв'язку з тим, що її позиція розходиться з позицією прем'єр-міністра Олексія Гончарука. Тому відмовляється виконувати обов'язки представника Кабміну в парламенті.

Як каратимуть інших депутатів? У «Служі народу» вже пообіцяли створити етичний кодекс фракції. Саме за ним і прийматимуть рішення стосовно порушень депутатів. ■

ПЕРЕДПЛАТА-2020

Інтернет для всіх — газета для обраних

Передплатити «Україну молоду» на наступний рік

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Розпочалася передплата на «Україну молоду» на 2020 рік як за електронною версією Каталогу видав «Україна «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видав «Україна «Преса поштою». Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua.

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплатуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молодой» на 2020 рік:

на місяць — 65 грн. 62 коп., на квартал — 196 грн. 86 коп., на півріччя — 393 грн. 72 коп., до кінця року — 787 грн. 44 коп.
Передплатний індекс — 60970

Для організацій, юридичних осіб:

на місяць — 85 грн. 62 коп., на квартал — 256 грн. 86 коп., на півріччя — 513 грн. 72 коп., до кінця року — 1027 грн. 44 коп.
Передплатний індекс — 01555

П'ятничний номер:

на місяць — 23 грн. 77 коп., на квартал — 71 грн. 31 коп., на півріччя — 142 грн. 62 коп., до кінця року — 285 грн. 24 коп.
Передплатний індекс — 49497

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере: на місяць — 3 грн. 60 коп., на квартал — 8 грн. 20 коп., на півроку — 10 грн. 00 коп., до кінця року — 15 грн. 30 коп.

Юрій ПАТИКІВСЬКИЙ

■ НАШІ ГРОШІ

За законом принтера

Новий Держбюджет-2020 «списали» з документа Гройсмана: структура залишилася старою, поняття економічної моделі відсутнє взагалі

Сталось! Україна отримала вже готовий Державний бюджет на наступний 2020 рік. Не «під ялинку», як було заведено свого часу, тобто в останні дні перед Новим роком чи, скажімо, в інфарктному режимі вже у січні календарного року, тримаючи бюджетників на голодному пайку. Без бійок, без скандалів, биття облич та іншого рукоприкладства на телекамеру і в кулуарах, — а весело, дружньо, одностайно, під гаслами «Слуги народу», у турборежимі й при увімкненому шаленому принтері... Втім, попри всі обіцянки та веселі передвиборчі ролики, бюджету розвитку в команді Олексія Гончарука не вийшло. І якогось там кардинального економічного зростання, дивлячись на статті доходів і витрат, теж якось не вимальовується: принтер — він не творить.

Оперативно, з випередженням термінів і строків

Експерти пояснюють особливості Держбюджету-2020 і роботи над ним дуже просто. Мовляв, перед командою Гончарука стояло напрохуд просте завдання: взяти у канцелярії Кабміну старий бюджет, той самий, ще Гройсмана, поміняти у ньому рік, зробити ще кілька косметичних правок — і вуаля, тримайте, зелена команда, новий економічний документ і старанно голосуйте в ім'я передвиборчих обіцянок президента.

Останній термін ухвалення закону про бюджет України — 1 грудня. Тож цьогоріч, якщо подивитися на ретроспективу бюджетного процесу в Україні, прогрес маємо суттєвий: кошторис 2019 року ухвалили в другому читанні 23 листопада, бюджет-2018 — лише 7 грудня. Бюджет-2017 з'явився на світ під ранок 21 грудня, а бюджет-2016 — традиційно «під ялинку», в четвертій годині ранку 25 грудня.

«Це хороший, реалістичний і збалансований бюджет, ухвалення якого дасть нам змогу спокійно почати наступний рік», — сказала про своє дітище міністр фінансів Оксана Маркарова, не виключивши, що держбюджет може бути перевиконано в 2020 році.

Головний кошторис України трохи змінили до другого читання: основні показники оновлено відповідно до базового сценарію свіжого прогнозу Міністерства розвитку економіки. Зміни стосувалися насамперед курсу гривні, яка у нас несподівано для багатьох українців раптом почала укруплюватися і далі слідує цим своїм дивним і нез'ясованим курсом.

Так, в остаточному варіанті бюджету на 2020 рік середній курс гривні становитиме 27 гривень за долар, хоча у початковому варіанті проекту заклали курс 28,2 гривні. Існує також й інший, песимістичний (чи, навпаки, оптимістичний), сценарій, за яким курс становитиме 24 гривні за долар. Передбачається, що ВВП України в 2020 році зросте на 3,7%, а річна інфляція складе 6,3%.

В оновленому проєкті збільшено доходи до 1,094 трільйона гривень і витрати — до 1,181 трлн грн. Таким чином, дефіцит бюджету, за попередніми розрахунками, становитиме 94,3 млрд гривень. Його де-факто зменшили на 855 млн. гривень. Ще одна «фішечка» — рекордне фінансування доріг і оборонного сектору. При цьому соціальні стандарти не стали змінювати після першого читання: «мінімалка» становитиме 4723 грн, прожитковий мінімум — 2027 грн.

Цифри і тенденції

Граничний розмір держборгу в гривневому еквіваленті становитиме 2 045,1 млрд гривень, це 45,3% від прогнозованого ВВП. Номінальний ВВП становитиме 4 510,8 млрд гривень.

На погашення держборгу буде витрачено 282,1 млрд грн, у тому числі погашення зовнішнього боргу — 120,3 млрд грн, внутрішнього — 161,9 млрд грн. Платежі за обслуговування держборгу в 2020 році становитимуть 141,5 млрд грн. Таким чином сума на обслуговування держборгу буде зменшена.

За словами міністра фінансів Оксани Маркарової, це стало можливим насамперед завдяки політиці щодо заміщення іноземного боргу внутрішнім — шляхом розміщення гривневих облігацій внутрішньої

Зе-команда сьогодні обіцяє покращення головним чином малозабезпеченим українцям: в субсидіях їм пообіцяли не відмовляти. Принаймні наразі...

Фото з сайту ukr.media.

державної позики і поступового здешевлення держборгу. Так, останні гривневі ОВДП розміщені вже під 13%, це нижче від облікової ставки НБУ, а доларові — під 4%.

«Через рік-два борг узагалі перестане бути проблемою України, ми будемо з ним працювати так само, як і інші країни. Саме для цього схвалили професійне управління боргом через деполітизоване Агентство з управління держборгом», — пообіцяла Маркарова.

Торговельний баланс у наступному році, на жаль, також працюватиме проти нас. За прогнозами уряду, експорт товарів та послуг зросте на 7,8%, а імпорт — на 9,6%.

Рівень безробіття знизиться у порівнянні з нинішнім роком: до 8,1% із 8,6%. Зросте і середньомісячна заробітна плата: до 12 497 гривень у порівнянні з нинішніми 10 664 гривнями.

Дороги — плюс, освіта — мінус

Позитивним, але недостатнім фактором експерти називають увагу держави до будівництва доріг. Так, у бюджеті зафіксовано направити 73,7 млрд грн на розвиток інфраструктури, що на 37% більше, ніж цьогоріч. «Такий крок ми оцінюємо позитивно, — каже експерт Тетяна Богдан. — Оскільки ефективні державні інвестиції в економічну та соціальну інфраструктуру потенційно є причиною підвищення продуктивності факторів виробництва і акселератором економічного зростання в країні. Однак, з огляду на рівень зносу основних фондів в інфраструктурних галузях країни, такі інвестиції, очевидно, недостатні».

А от із гуманітарною сферою все, як завжди, сумно. Експерти звертають увагу на слабе фінансування освіти та охорони здоров'я. Так, у наступному році заробітні плати педагогів виростуть на 9%. Сьогодні, за різними оцінками, молодий учитель заробляє приблизно 5,4 тис. грн на місяць, а досвідчений учитель зі стажем 30 років — 8,18 тис. грн. З урахуванням закладеного в бюджеті підвищення, зарплата молодого вчителя має зрости до 5,9 тис. грн, досвідченого вчителя — до 8,9 тис. грн.

Для компенсації незручностей у кошторисі передбачили виділення грошової підтримки для молодих педагогів: молоді вчителі зі стажем до 10 років в кінці року отримають виплату в розмірі 10 прожиткових мінімумів для працездатних осіб станом на 1 січня 2020 року — майже 21 тис. грн. Таку додаткову виплату отримають 73,9 тис. педагогів.

Утім, незважаючи на підвищення сум витрат — на 8 і 7,4 млрд грн відповідно — їх частка у ВВП залишається помітно мен-

шою, ніж у 2013 році і в рази меншою у порівнянні з деякими зарубіжними країнами. «Національні обсяги фінансування охорони здоров'я на рівні 3,1-3,3% ВВП істотно відстають від рівня східноєвропейських країн, — наголосила експерт Тетяна Богдан. — Так, витрати держави на охорону здоров'я в Польщі становлять 4,7% ВВП, в Румунії — 4,3%, в Литві — 5,7%, в Словаччині — 7,1%, в Словенії — 6,5%, в Болгарії — 5,0%, в Хорватії — 6,3%, в Угорщині — 4,8% ВВП».

Невдоволена змінами міністр освіти і науки Анна Новосад. «Багато депутатів сьогодні говорили, що коштів на освіту і науку мало. Я з ними згодна. Я б хотіла більше. Але є важливе «але» — давайте дивитися, як ефективно ми їх використовуємо. Чому ми дозволяємо собі таку неефективну мережу шкіл, професійної та вищої освіти? Чому дозволяємо собі фінансувати сотні наукових установ, які давно наукою не займаються?» — написала вона на своїй сторінці у «Фейсбукці», додавши, що таких популярних питань багато і без їх вирішення «просто додавання нових і нових мільярдів гривень до освіти і науки ефекту не дасть».

Ще одна неув'язка — розмір прожиткового мінімуму так і не збільшили з 2 тис. грн до 4,2 тис. грн. «Уряд, декларуючи новий розмір прожиткового мінімуму, водночас звільняє себе від зобов'язань надавати допомогу вразливим верствам населення на рівні цього мінімуму», — продовжує Богдан.

«Документ косметичних змін»

Експерти загалом оцінюють бюджет як реалістичний для виконання, головним чином через те, що в документі прописано доволі стримані темпи зростання економіки.

«Зростання реального ВВП на рівні 3,7% — це дуже високе зростання, дуже хороше для України, але, на щастя, це не та амбітна історія, про яку говорили в уряді — 5-6% ВВП на рік, — каже експерт Марія Репко. — До амбітних цілей треба прагнути, але бюджет набагато краще і правильніше будувати на реалістичній базі. Що, власне, і було зроблено».

Утім існує чимало нестиковок. Скажімо, доходи від приватизації, ймовірно, будуть суттєво меншими, ніж планує влада. Як, утім, було і цьогоріч, і роком раніше.

З іншого боку, величезні обсяги зовнішніх боргів роблять нас дуже чутливими до наявності програми співпраці з Міжнародним валютним фондом. Адже дефіцит бюджету у 2% — помірний, і держава, на перший погляд, зможе його профінансувати. «Втім нам необхідно буде гасити дуже багато боргів, відповідно — треба буде дуже

багато запозичувати грошей. Це великий виклик. Якщо Україна не матиме програми співпраці з МВФ, то залучити ці кошти на погашення буде набагато складніше, ніж за умови роботи такої програми», — стверджує Репко.

Але найголовніше, що обіцяних змін, про які так багато говорила влада, не буде. Експерти, зокрема Тетяна Богдан, називають Держбюджет-2020 документом «косметичних змін». Адже, на їхню думку, Мінфін лише частково врахував рекомендації Верховної Ради від 18 жовтня щодо коригування доходної частини бюджету.

Бюджет-2020: чуда не буде

Невдоволені експерти і збереженням старої економічної моделі, зафіксованої у держкошторисі на наступний рік. Економіст Андрій Новак стверджує: структура доходної і видаткової частин нового Держбюджету-2020 року, співвідношення між центральним і місцевим бюджетом нічим не відрізняється від бюджету нинішнього року.

«Це не дивно, оскільки в основі бюджету-2020 бюджетна резолюція, яку ухвалив уряд Гройсмана навесні-2019. До того ж у Мінфіні залишився колишній міністр фінансів. Ймовірно, ніхто і не збирався готувати якийсь принципово новий документ. Тому структурно вийшла ксерокопія», — каже Новак, додаючи, що у новому кошторисі є тільки дрібні новаторства з приводу ігрового бізнесу, легалізації видобутку бурштину. Однак у перші роки це принесе несуттєві надходження. Отже, у найближчій перспективі сподіватися на українське економічне диво не доводиться.

«Усі економічні чудеса, які ми можемо назвати в світі, — рукотворні. У різний час диво стало можливим завдяки конкретним економістам, політикам. Але будь-яка високорозвинена країна досягла свого економічного дива завдяки одній рисі — наявності моделі власного розвитку. Це та межа, яка властива будь-якому економічному чуду. І це те, чого немає у нас», — сказав Новак, наголосивши, що Україна досі не визначилася з тим, яку економічну модель будуватиме: у нового уряду навіть в лексикі відсутнє поняття «економічна модель України».

Субсидій вистачить на всіх

Значно рідкіше оцінюють Держбюджет опозиційні політики. Так, Юрій Бойко погоджується з тезою, що бюджет нового уряду переписаний із кошторисів попередніх років і містить лише косметичні правки.

«Ухвалений бюджет на 2020 рік продовжує грабж українців: мізерні доходи, відсутність стимулів для інвесторів, нові побори для підприємців, — сказав вибулець із парламенту Олег Ляшко, який попри все залишається у центрі уваги ЗМІ.

Підвищення пенсій на 130 гривень, а зарплати на 500 гривень — це знущання над здоровим глуздом. Такі принизливі зарплати не зупинять трудову міграцію і не подолають масову бідність».

Замість розвитку економіки — продаж землі та державного майна, в тому числі стратегічних підприємств, легалізація азартних ігор і обмеження прав найманих працівників».

Влада обіцяє: із завершенням епохи бідності та настанням ери загального процвітання субсидії для народу зменшувати не будуть. У бюджеті на виплату субсидій передбачено 47,6 млрд гривень. Таким чином, цього обсягу коштів має вистачити для проходження нинішнього опалювального сезону і початку наступного. За словами Оксани Маркарової, Мінфін розрахував цифру з Міністерством соціальної політики, ґрунтуючись на нинішніх показниках. «Ми тільки розширили деякі критерії для будинків сімейного типу, і вони тепер теж зможуть отримувати субсидію», — повідомила Маркарова, наголосивши, що «субсидій точно вистачить усім». ■

Максим Бахматов
підприємець, радник мера Києва

«Якщо ти хочеш паркуватися на Бессарабці, то, будь добрий, заплати 2, 3 або 5 євро на годину! Бессарабка не те місце, куди кияни приїжджають щодня».

ПЛАНІВ ГРОМАДДЯ

Пару гривень — і на Хрещатик

Платний в'їзд до центру міста: як це працює і які дає вигоди

Наталія ЛЕБІДЬ

Столична влада намагається бути в світовому тренді: отці міста прагнуть переймати найкращий досвід найбільш «просунутих» столиць. Цього разу від радника мера Києва Максима Бахматова прозвучала пропозиція зробити в'їзд до центру Києва платним. «Столиця повинна максимально використовувати всі жорсткі важелі впливу на порушників ПДР для того, щоб кияни та гості міста могли нормально пересуватися. Це стосується й обмежень проїзду центральними вулицями, платного в'їзду в центр і високої вартості паркування там», — заявив Бахматов. Що ж, ініціатива цікава, але маємо детальніше уявити її на нашому ґрунті. В тому, як би могло виглядати платне паркування в Україні, розбиралася «Україна молода».

Та передусім зазначимо, що практика платного в'їзду до історичного центру міста існує (або проходить апробацію) у багатьох точках на світовій мапі. Там, де у європейських містах існує так званий congestion tax — тобто «податок на затори» — трафік до середмістя обмежений фінансово. Це дає подвійний ефект: зниження транспортного навантаження на центр плюс генерацію коштів на розвиток доріг. Є, щоправда, й деякі «побічні ефекти», проте навряд чи буває так, аби кожна новація приживалася відразу — без проблем та неприйняття з боку певних верств соціуму. Ось як це працює в різних країнах.

Сінгапур

Столиця цієї острівної держави обмежила в'їзд до ділової частини міста (Downtown Core) в 1998 році. Впровадження у Сінгапурі Electronic Road Pricing (ERP) є першою у світі системою дорожнього збору, де гроші з водіїв збирають автоматично, за допомогою камер. У салоні кожного авто, котре прямує в центр, встановлено спеціальний пристрій, з якого камера зчитує інформацію про сплату податку. Такий пристрій коштує 150 сінгапурських доларів, котрі приблизно дорівнюють 114 американським. Що ж до самого в'їзду до платної зони, то він обходиться подорожуючим у 5 доларів. Плюси нововведення очевидні: у годину пік інтенсивність руху в центрі завдяки оплаті падає приблизно на 45% і на 20% зростає середня швидкість трафіку.

Мілан

Міланська схема Агеа С була задумана в першу чергу задля зниження рівня забруднення повітря в центрі міста. Платна зона (ZTL, Zona a Traffico Limitato) охоплює район площею трохи більше 8 квадратних кілометрів, куди в'їзд по буднях з 7:30 до 19:30 становить 5 євро незалежно від класу автомобіля. Мешканці платної зони мають право на 40 безкоштовних в'їздів на місяць, після яких їхній податок становить 2 євро за кожне перетинання «кордону». Результатом впровадження схеми стало зниження інтенсивності руху та забруднення повітря приблизно на 33%.

Осло

Дискусії щодо введення платного в'їзду до центру в Норвегії велися з початку 1980-х років. В Осло та Бергені подібне оподаткування використовувалося винятково для дорожнього будівництва. Така гірська країна, як Норвегія, потребувала чималого кількості тунелів, і платний в'їзд до великих міст став одним із джерел фінансування подібних інфраструктурних проєктів. На сьогодні більшість тунелів побудовано, але водії звикли до дисципліни та оплати проїзду.

Відтак сьогодні автолюбитель не може в'їхати до центру Осло, оминувши один із дев'ятнадцяти пунктів збору дорожнього податку, розташованих на відстані приблизно 8 км від середмістя. При цьому за кожну годину перебування в центрі норвезької столиці водіям доводиться платити по 8 євро. Нині влада міста планує підняти тарифи на рух автомобілів центром у години пік. У такий спосіб тамтешня мерія бореться за чисте повітря та здоров'я містян. Прямим наслідком новації стало те, що задля заощаджень місцеві водії пересіли на екологічно чисті електромобілі.

Мадрид

Іспанська столиця зовсім нещодавно приєдналася до міст, які закрили або фінансово обмежили автомобільний рух у центрі. З листопада поточного року в'їзд до центру тут заборонять для всіх авто, крім машин мешканців, міських служб чи працівників району. Такий крок покликаний зменшити рівень забруднення повітря.

Тим часом у Німеччині все ще коливаються з приводу доцільності оподаткування в'їзду до середмістя. «За» подібну новацію говорить можливість вкладати автомобільні збори у розвиток муніципального транспорту. Проте контраргументи полягають у тому, що для невеликих міст подібне нововведення не справляє прибутку від нового податку підуть на введення в експлуатацію спеціальної схеми збору та утримання відповідної адміністрації, тож зиску не буде.

Лондон

А тим часом у Лондоні зиск отримують, і чималий: з моменту введення плати за в'їзд до центру місто вже заробило 183 мільйони євро. Столиця Британії та її правила вважаються еталоном, на якій рівняються інші міста. У 2003 році Лондон став першою європейською столицею, яка ввела платний в'їзд (congestion charge — CC) задля зменшення трафіку в години пік.

В'їзд у центральну зону площею 13 квадратних миль (приблизно 22 кв. км, що менше 1,5% площі Великого Лондона) став платним у робочі дні з 7:00 до 18:00. Водії з інвалідністю, а також таксистки, включно з водіями Uber, звільнені від сплати. Мешканці зони платять 10% від тарифу, який зараз складає 11,5 фунта за один в'їзд. Контроль здійснюється системами автоматичного розпізнавання номерних знаків; відеокамери фіксують в'їзд/виїзди із зони. Система дозволяє низку опцій оплати.

Проте слід зазначити, що радикальне зменшення використання приватних авто в центрі міста практично не зменшило кількість заторів. Ба навіть більше: в 2016 році Лондон став містом із найгіршим трафіком у Європі, з середніми приватними втратами 101 години на рік у заторах, за даними всеєвропейського дослідження Urban Europe. Проблема криється у самій суті функціонування Лондонської агломерації. Будучи глобальною фінансовою столицею, місто оплачує свій економічний бум та постійне зростання населення проблемами з трафіком.

Експерти вважають, що причиною низької ефективності заходів з оподаткування трафіку є бум Uber, сервісів онлайн-шопінгу та доставки типу Amazon. Коли система вводилася, ніхто не міг пе-

Корки на під'їздах до центра Києва — звичне явище.

редбачити появи та стрімкого розвитку цих сервісів. Проте у період із 2013-го до 2017 року кількість виданих ліцензій таксі зростає на 75%. І Uber, й інші служби таксі звільнені від оподаткування в'їзду. Саме вони заповнили і переповнили те місце, що звільнилось від зменшення приватного автокористування. До цього додалися нескінченні машини сервісів доставки товарів.

Київ

Тим часом і в'їзд до центру Києва можуть зробити платним. Так міська влада хоче розвантажити столичне середмістя за зразком європейських столиць. В Інституті Генерального плану міста Києва заспокоюють: перш ніж зробити в'їзд платним, побудують нові парковки. І не тільки. «Ми повинні побудувати хордові магистралі, яких у нас немає, які дозволять об'їхати центральну частину міста. Також побудувати додаткові мости, побудувати перехоплюючі паркінги», — говорить начальник інституту Генерального плану міста Києва Сергій Броневецький.

Муніципальна влада хоче запозичити європейський досвід, який полягає у тому, що їздити центром на власному авто буде невигідно. «Щоб на громадському транспорті з точки А до точки Б киянин міг швидше доїхати, ніж на приватному транспорті. Цей принцип реалізується в усіх світових столицях. Другий принцип — це пріоритет пішохода перед автомобілем», — коментує Броневецький.

«Така велика кількість автотранспорту на одного містянина! До речі, у нас показник цей один із найвищих у світі. На цьому економіти не можна, тому що в цьому й полягає сутність міста, щоб зробити його зручним, комфортним для нашого спільного проживання. Це ті значні речі, в які треба вкладати гроші», — переконаний юрист Лаврентій Царук. Але це лише плани.

«Використовувати необхідно всі варіанти, а потім уже дивитися, що нам підходить, а що — ні. Місто — це живий організм! Всього п'ять днів жорсткого контролю — і ми бачимо, що смуги для громадського транспорту поїхали. Тобто кияни дуже хочуть виконувати Правила дорожнього руху, але їм трішки потрібно «допомогти», — говорить цитований вище Максим Бахматов.

«Якщо ти хочеш паркуватися на Бессарабці, — додає він, — то, будь добрий, заплати 2, 3 або 5 євро на годину! Бессарабка не те місце, куди кияни приїжджають щодня. Кинути тут машину на 10-15 хвилин — це вже серйозні проблеми для

інших учасників дорожнього руху. І навіть їхати на Бессарабку з Житомира, якщо на Лівий берег столиці можна проїхати зовсім іншим маршрутом, минаючи центр міста? Проїзд центральними вулицями Києва повинен бути жорстко обмежений: платним в'їздом, високою вартістю паркування, або взагалі бути закритим по парних або непарних днях», — пропонує чиновник.

Ще раз про плюси та мінуси

Визнаємо, що втрат від авторуху багато: це і час інших користувачів через перевантаження мережі, і погіршення якості громадського простору, і амортизація вуличної мережі, і забруднення повітря, а також аварії та інші негативні фактори, кожен з яких має свою економічну і соціальну вартість. Крім цього, власники авто тяжіють до надмірного використання мережі — їзди у пікові години на приватних авто та безкоштовного паркування у найбільш завантажених вузлах. Це призводить до заторів і зростання втрат, а ще до найнебезпечнішої загрози для здоров'я в XXI столітті — забруднення повітря.

Проте наскільки реальним є запровадження європейського досвіду з оподаткування трафіку саме у Києві? Фахівці стверджують, що в столиці України «місія не здійсненна». По-перше, тому, що наш центр суттєво наповнений транзитом і в разі обмеження його перетину, ми ризикуємо отримати перевантаження в інших місцях мережі. У тому числі на в'їздах/виїздах в/з платної ділянки мережі.

По-друге, такі заходи дадуть результат лише за наявності альтернативи у вигляді громадського транспорту. А у Києві до звання останнього дотягує хіба що метрополітен, але він може не впоратися зі зростанням пасажиропотоку. По-третє, кажуть експерти, влада, яка зробить платний в'їзд до центру Києва, вчинить політичне самогубство. Її тут же звинуватять у «приватизації» міста задля власних потреб. Невідомо й те, наскільки українські водії будуть готові підкорятися новим вимогам. Вони, далі, є ментально далеко від законслухняності своїх норвезьких колег. Так що незадоволення й протести не змусять себе довод чекати.

Усі названі чинники роблять введення платного в'їзду до центру української столиці майже утопічним. А втім, можливо, що саме так думали й у Європі років 30 тому. І все ж тамтешні скептики опинилися у меншості. Може, за аналогічним сценарієм усе відбуватиметься й у Києві?.. ■

■ МАСКА АГРЕСОРА

Дипломатичний маневр

Росія повернула захоплені у Керченській протоці три кораблі

Ярина КОРЧИНЬСЬКА

У понеділок, 18 листопада, в нейтральних водах Чорного моря Росія передала Україні три захоплені кораблі українського Військово-Морського флоту — «Бердянськ», «Нікополь» та «Яни Капу».

Передісторія

Нагадаємо, кораблі та їхні екіпажі Росія захопила біля берегів Криму в листопаді минулого року, відкривши по них вогонь і поранивши кількох моряків. Москва заявила, що кораблі — два невеликі українські бронетанкові артилерійські судна та буксир — незаконно потрапили в російські територіальні води. Київ це заперечив.

Президент України Володимир Зеленський, здобувши перемогу на виборах у квітні, пообіцяв припинити «конфлікт» із Росією загалом і повернути українських моряків додому та судна в українські порти — зокрема. У вересні моряків, які були на борту кораблів, до України Росія повернула в рамках угоди про обмін полоненими.

Щоправда, ні тоді, ні зараз не згадується, що процес повернення українських суден і моряків розпочався ще за попереднього президента Петра Порошенка. У розробку пішло чимало дипломатичних сценаріїв, однак основний вердикт виніс Міжнародний трибунал ООН з морського права, куди Україна звернулася із відповідним позовом.

У Трибуналі зазначили, що можливості досягнення мирного вирішення конфлікту з боку України були вичерпані, українська сторона намагалася вести переговори з Росією, втім безуспішно. Україна виконала 289-ту статтю конвенції перед тим, як звернутися із позовом, і Трибунал дійшов висновку, що він має повноваження для прийняття рішення, попри протилежні заяви РФ. Зокрема, Трибунал заявив, що дії, вчинені РФ, можуть завдати непоправної шкоди обороноздатності України та її правам.

«Україна та РФ мають утримуватися від будь-яких дій, що можуть загострити чи розширити спір, що розглядався цим Трибуналом» — наголосувалося в обґрунтованні суду.

У позові йшлося, що суперечка між країнами виникла через незаконне захоплення українських військових кораблів «Бердянськ», «Нікополь», «Яни Капу» та їхніх екіпажів. Також у зверненні українського МЗС зазначалося, що Росія порушила основний принцип імунітету військових кораблів, гарантований Конвенцією ООН із морського права, адже судна «Бердянськ», «Нікополь» та «Яни Капу» затримали в територіальних водах України. Але дії Росії в будь-якому випадку порушували б Конвенцію, навіть якби йшлося про територіальні води Росії — військові кораблі та їхні екіпажі не можуть бути заарештовані силовиками іноземних держав та піддані юрисдикції іноземних судів. Також українська сторона вказувала на те, що Росія позбавила Україну кораблів, задіяних для підтримки національної оборони.

Отже, 25 травня Міжнародний трибунал з морського права у справі щодо захоплення Росією 24 українських моряків задовольнив позов України та зобов'язав Росію негайно звільнити 24 членів екіпажів та три українські військово-морські кораблі і повернути їх під контроль України.

Це не крапка

Утім у Трибуналі наголосили, що це рішення не обмежує розгляд справи по суті й не припиняє кримінальне провадження стосовно українців. І наразі агентство «Рейтер» зазначає, що кораблі повернули в Україну без зброї та документації. А самі українські кораблі слідчі ФСБ Російської Федерації виключили з числа речових доказів у справі затриманих у Керченській протоці моряків до його розгляду в суді.

Зазначимо, Москва повертає захоплені наші кораблі напередодні чотиристороннього саміту, що має відбутись 9 грудня в Парижі, де анонсована зустріч лідерів Франції, Німеччини, України та Росії.

Європейський тунінг російського лідера?

Не проходить непоміченою активована в Європі риторика, що цей крок, імовірно, розглядатиметься як засіб зміцнення довіри напередодні запланованого саміту щодо України. В адміністрації французького президента Еммануеля Макрона зазначають, що саміт покликаний активізувати «зусилля для мирного вирішення конфлікту на сході України». Нічого нового. Підкреслено приятельське ставлення французького президента до його російського колеги не є секретом. Однак здоровий глузд політичної думки України, яка шостий рік тримає на собі надважкий тягар війни і яка втратила, за офіційними даними, понад 13 тис. співвітчизників і тих, хто був солідарний із її боротьбою проти кремлівського агресора, значно відрізняється від риторики певних європейських кіл. Вітчизняні реалії вказують на інші версії походження згаданих політико-дипломатичних рухів та їх інформаційного супроводу.

Останнім часом декотрі закордонні ЗМІ усе частіше окупантів українських територій називають «проросійськими сепаратистами». Ніби Кремль тут і ні до чого. Таким чином сателіт російського керівника, вочевидь, тужається хоч який погасити конфлікт (не такі вони наївні, щоб не боятися західних апетитів Кремля) і водночас, на угоду Путіну, зберегти залишки його політичного обличчя перед світом. Якщо цю подобу можна назвати обличчям. ■

■ ЇХНІЙ ВИБІР

З деревами і стоматологами

У Білорусі відбулися парламентські вибори

Ігор ВІТОВИЧ

Минулої неділі, 17 листопада, у Білорусі був головний день голосування на дострокових виборах до Палати представників — нижньої палати Національних зборів країни. Вибори були позначені високою активністю виборців — 77,22 відсотка.

Хто боровся за депутатські мандати

На цих виборах за 110 депутатських мандатів у нижній палаті парламенту боролися кандидати від 12 партій і декількох громадських рухів. Верхню палату — Раду республіки — не обирають: представників до неї призначають збори місцевих рад областей і особисто президент Олександр Лукашенко.

Вибори депутатів проводять лише по одномандатних виборчих округах, партійних списків на виборах у Білорусі ніколи не було. Цього разу для участі у виборах було зареєстровано 560 кандидатів, у тому числі від трудових колективів, як у часи СРСР, а також політичних партій та рухів.

Білоруська опозиція брала участь у виборах, але ні на що не розраховувала, добре розуміючи, що мандати отримають лише ті, кого підтримуватиме виконавча влада. Однак опозиція хапалася за виборчу кампанію як за рятівну соломинку, адже під час кампанії у неї з'явився шанс вільно донести до виборців свою програму та думки стосовно стану справ у країні. За рамками виборчої кампанії за такі публічні виступи їм би загрожували арешти.

Мікалай Казлоу (Микола Козлов), лідер опозиційної Об'єднаної громадянської партії, повідомив Польське радіо, що у Білорусі вибори — це звичайна формальність. На його думку, вони потрібні лише для того, аби оголосити переможцями людей, яких вказала влада. Він також пояснив, що його партія бере участь у виборах з прагматичної точки зору. «Це — єдина можливість показати людям свою програму безкоштовно. У нас при організації подібних акцій треба багато платити за послуги міліції, швидкої допомоги та комунальних служб», — пояснив Мікалай Казлоу.

Керівник правозахисного центру «Весна» Алесь Беляцький, який провів 2,5 року в ув'язненні через свою правозахисну діяльність, додає: «Демократичні кандидати намагаються використати цю політичну кампанію, щоб донести свої думки та альтернативні погляди до людей. Інтерес людей до парламентських виборів дуже низький. Усі розуміють, що ці депутати нічого не вирішують».

У дотеперішньому скликанні білоруського парламенту були два представники опозиції. Під час цьогорічних виборів опозиціонерів усунули з виборчих регіонів ще до виборів.

Важливо, як рахують

У Білорусі вибори проходять за радянськими зразками — не має значення, як голосують, важливо, як рахують. Комісії сформовані з членів трудових колективів або провладних організацій. Контролювати підрахунок голосів тут дуже складно, вся

Дільниця, де голосував Лукашенко: все найкраще — виборцям.

процедура не прозора. На думку опозиції, головним механізмом фальсифікації залишається дострокове голосування.

Неділя була основним днем голосування, бо голосувати можна було вже від вівторка, 12 листопада. Тож майже третина виборців країни, заданими Центризборчком, вирішила проголосувати достроково. Скоріше, не «вирішила», а була змушена. Адже дуже висока «активність» відзначалася серед працівників держустанов, які боялись втратити роботу у випадку ігнорування виборів під пильним начальницьким оком, чи у вищах, де студенти ризикували залишитись без стипендій за «прогул виборів».

Система достроково-примусових виборів була добре обкатана ще під час попередніх виборів 2016 року — тоді дострокова явка становила 31,3%. Цьогоріч достроково, з 12 по 16 листопада, проголосували 35,77%. Тож рекорд 2016 року перевершено.

Додатковим стимулом прийти на вибори було те, що на виборчих дільницях розгорнули торговельні точки. Вибір ковбас, сирів, фруктів та овочів часто був кращим, ніж у великих магазинах. Також на дільницях виступали музичні та танцювальні колективи, популярні в цій країні співаки. А ще роздавали безкоштовні дереви, розігрували смартфони, кожен 500-й учасник голосування отримував лантух ячменю. На окремих дільницях приймали кардіологи та стоматологи, повідомляє Білоруська служба «Радіо «Свобода».

Порушення під час виборів

Правозахисники ще під час дострокового голосування зафіксували 353 порушення виборчого законодавства та подали 204 скарги. Заступник голови партії «Білоруський народний фронт» Олексій Янукевич повідомив, що серед головних зафіксованих порушень — неналежний захист урн для дострокового голосування, розбіжності у кількості тих, хто проголосував за протоколами, з кількістю порохованих спостерігачами. Янукевич повідомив, що виборчі комісії «рекордними темпами завищують явку виборців на дільниці», правозахисники отримали відео- та аудіозаписи з доказами того, як примусово змушували студентів до дострокового голосування. У Бресті зареєстровано на відео спроби вкидання до урн додаткових бюлетенів чи вивезення бюлетенів за межі діль-

ниці.

Голова білоруської ЦВК Лідія Єрмошина у відповідь на повідомлення спостерігачів заявила, що вони є злісними порушниками закону і мають бути позбавлені акредитації за те, що знімають на відео виборців без їхньої згоди. Деяких «злісних» спостерігачів позбавили акредитації ще до основного дня голосування. Правозахисники з центру «Весна» постійно повідомляли про віддалення спостерігачів з виборчих дільниць.

Навіть за таких умов спостерігачі від опозиції зафіксували на недільних виборах 668 порушень, повідомляє сайт кампанії моніторингу за перебігом голосування «Право вибору». Але місія спостерігачів від Міжпарламентської асамблеї СНД не помітила жодного порушення. Спостерігачі від ОБСЄ мали оприлюднити свій звіт у понеділок.

В історії суверенної Білорусі парламентські вибори проводилися в 1995, 2000, 2004, 2008, 2012, 2016 роках. Після 1995 року жодні вибори не були визнані ОБСЄ як вільні та демократичні. ■

■ А ТИМ ЧАСОМ...

Лукашенко йде на вибори

Парламентські вибори були проведени на рік раніше, щоб наступного, 2020 року, вони не «заважали» президентському. «Я свою кандидатуру запропоную на цих виборах», — заявив чинний президент Лукашенко, в чому й так ніхто не сумнівався.

Спілкуючись із журналістами після голосування на виборчій дільниці, «батько» зробив і чимало інших заяв, зокрема, що у відносинах Мінська й Москви — «шалена напруга», але це характерно для «братніх країн». «Нам щороку підсовують нові умови. І як наслідок — ми в економіці постійно щось втрачаємо і втрачаємо», — зазначив Лукашенко. І додав, що в Білорусі щорічний дефіцит торгівлі з РФ становить 9 млрд доларів. За його словами, винні вибудовані Москвою бар'єри. «Звичайно, ми з Росією воювати не будемо, як Америка з Китаєм. Але це неправильно», — зазначив він. І вже в розпал повної широти додав: «Нахрипа потрібен такий союз? Я вже вам просто, по-селянськи говорю!». Показово, що ці різкі слова були промовлені перед тим, як у Москві та Мінську 8 грудня святкуватимуть 20-річчя договору про інтеграцію Росії та Білорусі, а 19 листопада має відбутися засідання Ради міністрів Союзної держави, на якому розглядатимуть питання «поглиблення інтеграції».

Олег ГРИНІВ, професор
Львів

■ МІФОТВОРЦІ

«Родіна» знову за Сталіна?

У Росії частішають потуги виправдати кривавого тирана

Аналіз політичного розвитку Російської Федерації переконує, що очікувати якихось змін навіть після відходу від імперського керма чекіста Путіна марно. Психологічно путінізм пануватиме серед росіян надалі, адже понад 70 відсотків тамтешньої молоді, як підтверджують соціопитування, ставить позитивно до засновника «червоної імперії» Сталіна. На сучасному кризовому етапі історії образ Сталіна надихає зневірене населення Росії. Ось чому на офіційному рівні вшановують перемогу під його керівництвом у «великій вітчизняній війні», бо апологети диктатора бачать у ній підтвердження правильності сталінської політики.

Диктатура, але не пролетаріату

Остаточний перехід Сталіна на засади російського великодержавництва відбувся в сорокових роках. Апелюючи до населення на початку німецько-російської війни, Сталін вжив звернення «брати і сестри», що засвідчило апеляцію до традицій російського патріотизму, а не до «захисту соціалістичних завоювань». У тому ж десятилітті був затверджений державний гімн СРСР, у якому прославлялася «Велика Русь», що «навіки» об'єднала «вільні республіки». Американський вчений Річард Пайнс писав, що у процесі зміцнення свого диктаторства Сталін «усе більше й більше ставав на позиції російського націоналізму на шкоду інтересам національних меншин», хоча «вождь народів» рекламував себе як послідовного інтернаціоналіста і навіть закликав боротися з «пережитками великоросійського націоналізму». Маємо підстави трактувати СРСР як російсько-більшовицьку колоніальну імперію.

На урочистостях після закінчення війни Сталін у своєму тості «За русский народ!» назвав росіян «наиболее выдающейся нацией из всех наций, входящих в состав Советского Союза». Відомо, що найбільших людських і матеріальних втрат у війні проти гітлерівських імперіалістів зазнав український народ, але диктатор мав намір вивести всіх українців далеко поза межі етнічних земель. Перешкодила здійсненню такої злочинної акції відсутність належних транспортних засобів, на чому було наголошено на закритому засіданні ХХ партз'їзду в доповіді М. Хрущова.

Фігура «вождя» оповита таємницею. Об'єктивні російські дослідники зазначають, що «в начале войны Сталин был слабым стратегом и принимал множество некомпетентных решений». Неоднозначно оцінюють його діяльність у цілому: з одного боку, він відновив колишню імперію, форсував модернізацію суспільства на основі нав'язаної моделі планової економіки, забезпечив перемогу у війні з гітлерівською Німеччиною, перетворив відсталу Росію в потужну наддержаву у двополосному світі, розширив імперські володіння за рахунок так званих «країн народної демократії», встановив шпигунську мережу під назвою «міжнародного комуністичного руху», але, з іншого боку, утвердив жорсткий партотратичний режим із безпрецедентним порушенням прав і свобод громадян, посилив тотальний партійно-державний контроль за всіма сферами суспільної та особистої життєдіяльності, підпорядкував компартійній номенклатурі формальні обрані органи державної влади, позбавивши їх реальних важелів впливу на суспільне життя, запровадив догматизм у всіх сферах людського життя. Такий підхід мав беззастережну підтримку в партії, бо приблизно 75 відсотків її членів мали тоді лише початкову освіту. Звісно, не вони, рядові партійці, а компартійна номенклатура здійснювала диктатуру в імперії, в якій начебто діяла «диктатура пролетаріату», який становив мізерну частину населення Росії й поневолених країн.

Ресталінізація в дії

Останнім часом чимала частина російських громадян вшановує офіційний день народження Сталіна як нове свято в Росії. Ще на початку 90-х років минулого століття про таке не могло бути мови. До того часу його характеризували як злочинця, а тепер він — «фокус русской истории XX века», бо в РФ, за словами відданого сталініста Ан-

У Росії жити стало краще, жити стало веселіше.
Фото з сайту theins.ru.

дрія Фурсова, «возрождается сталинское наследие». Лише дехто знає, що за період 1921—1953 років через енкаведистські митарства перейшло майже 10 мільйонів громадян, а в 1950 році — в архіпелазі ГУЛАГ — томилося понад 2,5 мільйона осіб. Хто з російських дослідників нагадує, що саме Сталін був ініціатором «великого терору» в 1937—1938 роках? Хто осудить «вождя» за знищення найвищого командного складу напередодні німецько-російської війни, що чимало визначило перебіг її перших років? Чи хтось наважиться заперечити, що «нынешняя Россия зиждется на сталинском наследии»? Об'єктивно на ньому ґрунтується політика Путіна, який одночасно вшановує критика (!) сталінської кримінальної практики А. Солженіцина. Безперечно, домороцтвом неолітарів у політиці не просто збагнути суть путінізму, хоч вона може бути висловлена коротко: імперіалізм!

Ресталінізацію виправдовують російські історики, політологи, соціологи, філософи. Вони дають змогу збагнути стратегію нинішньої кремлівської влади, яка має на меті реанімувати «імперію зла і брехні» на пострадянському просторі. Згаданий А. Фурсов називає Сталіна «фігурою №1» у російській історії. Для нього нема сумніву, що кампанії «десталінізації» приречені, бо «вождеві народів» дедалі більше симпатизують навіть молоді, яка незадоволена нинішнім соціальним становищем у РФ.

Як зазначає історик, роль Сталіна визначають не тільки прихильники, а й противники. Насамперед його не любили номенклатурні й навколономенклатурні «зłodії». Згодом вони перетворилися на лібералів, які воліють менше працювати, а більше отримувати за перебування на посадах. Інакше кажучи, це — чиновництво, орієнтоване на споживацтво. Проти таких «переродженців» Сталін проводив партійні чистки: в 20-х роках їх було три і стільки ж у передвоєнному десятилітті. Коли «вождь» переконував про загострення класової боротьби у процесі утвердження соціалізму, то начебто мав на увазі боротьбу проти таких номенклатурних «переродженців». Хоча Фурсов заперечує масові репресії за правління Сталіна, змушений визнати, що до смертної кари за той період було засуджено майже один мільйон громадян.

Проти Сталіна виступають внутрішні й закордонні глобалісти, бо «вождь народів» двічі чи й тричі завдав їм непоправного удару. У 1929 році він зламав троцькістський проєкт «світової революції». Раніше історики партії твердили, що сталінська програма побудови соціалізму в одній окремо взятій країні була не чим іншим, як висновком із ленінського положення про можливість перемоги соціалістичної революції за таким сценарієм. Тепер Леніна разом із Троцьким

занесли до «інтернаціоналістів». Як прихильник «вождя народів» Фурсов категорично заперечує тим його противникам, які ставлять сталінізм в одну площину з гітлеризмом, бо немає підстав трактувати його також як антипод глобалізму. Сталінський «червоний проєкт неоімперії» — зовсім інша річ!

Намагаючись реабілітувати «вождя народів», Фурсов пробує переконати, що насправді Сталін був змушений погоджуватися з вимогами регіональних партійних керівників, які вимагали посилення репресій. Серед них був майбутній партійний перек Хрущов. Лише на домагання таких «регіональних баронів» Сталін писав резолюцію: «Расстрелять!» Для боротьби з ними «вождь» начебто використовував «сжовщину», хоч і не був задоволений хибними недостатньо викривальною політикою чекістського керівника. Лише в 1939 році, спершись на «опричний принцип», Сталін зміг усунути остаточно від керма «ленінську гвардію», утвердився як диктатор.

Навіть такі маніпуляції Фурсова не на користь реабілітації Сталіна, адже з того часу були чинені тяжкі злочини перед людством. Йдеться насамперед про співпрацю двох тоталітарних режимів — сталінського й гітлерівського, «пакт Молотова—Ріббентропа», за яким два диктатори поділили Європу, реально поневолили народів, насильницьку «колгоспізацію» сільського господарства в Західній Україні, Західній Білорусі й трьох державах Балтії (Литві, Латвії, Естонії), репресії на захоплених землях, виселення цілих народів із батьківщини, знищення польських військовиків у Катині, сваволю позасудових органів (так званих «трійок»), третій голодомор в 1946-1947 роках на українських землях, утвердження «архіпелагу ГУЛАГу», боротьбу проти «українсько-німецького буржуазного націоналізму» тощо. Зрештою, сталінська апологія не сприймається однозначно навіть у Росії. Історик М. Кобзарев пише, що «Фурсов всем рассказывает о Сталине байки так, что как-будто вчера его по плечу хлопал».

Останнім часом серед одописців «вождя народів» опинився Євгеній Спіцин, автор п'ятитомного підручника з історії Росії. Він названий педагогом і вченим, але без вченого ступеня. Блогер Михайло Кобзарев відгукується про цього автора «лучшего в мире учебника истории России» так: «Кому нужна такая «история», построенная на вранье, мифах, байках, домыслах и вымыслах, и все это перемешку с крупными истинами, вроде общеизвестных дат наиболее значимых событий и исторических персонажей?»

Справді, про знання історії України цього «вченого» свідчить уже те, що Симона Петлюру він називає Семеном або Сидором, а борців за волю України обзиває лайливими словами навіть на виступі

в інтернеті. Для нього «История Русів» — «антимоскальская книга». Україну називає переважно «Малороссией». Вимагає створення в адміністрації президента ідеологічного відділу, бо в Російській Федерації «из окопов вылезла власовская сволочь» і «нас (росіян. — О. Г.) заставляют постоянно каяться».

Вважаючи себе компетентним у всіх періодах російської історії, Спіцин наполягає на тому, що Сталін — це «наиболее выдающийся деятель мировой истории», який у повоєнний час «сделал прорыв». Сталінська економіка була начебто спрямована на поліпшення життя народу, тому в повоєнний час постійно знижувалися ціни на товари першої потреби. Якщо вірити Спіцину, то «сталинские магазины — это изобилие». Щоправда, він не міг бачити такого «багатства», бо народився в середині 60-х років. Безперечно, він не може пам'ятати карткової системи на продукти. Його обурює, що за часів «перестройки» Сталін був «самым обогланным персонажем», а «брехні» про нього повірили десятки мільйонів людей. Сталініст радіє, що серед населення настає «прозрение».

«Прекрасно жилось и работалось у колхозах»

Серед найтяжчих злочинів сталінізму завше буде Великий Голодомор 1932-1933 рр. в Україні. Це — апогей геноциду українського народу. Окрім нього, в ХХ столітті московські більшовики нав'язали українцям ще два голодомори — в 1921-1922 рр. і 1946-1947 рр. Звісно, апологети Сталіна розуміють, що його реабілітація неможлива без фальсифікації цих злочинів. Останнім часом серед таких «сталініанців» виділяється Єлена Пруднікова, авторка книг «Сталин. Второе убийство», «Берия. Последний рыцарь Сталина», «Двойной заговор. Тайны сталинских репрессий» та інших. Як зазначають дослідники, в її книгах проявляються «кон'юнктурное следование запросу на «развенчание мифов», бесосновательное положительное оценка деятельности Сталина, вольная трактовка источников и отсутствие документальной основы» (А. Амосов, Д. Бранденбергер). До цього варто додати, що з її писань аж випирає українофобія. Квазідослідниця ставить перед собою завдання довести, що «коллективизация себя оправдала», а журнал «Огоньок» в період «перестройки» писав відверту «брехню». Виходить, що начебто українці були в СРСР на привілейованому становищі і навіть на Північному Кавказі більшовики проводили безпідставно насильницьку «українізацію», хоч, як відомо, ще за царизму перепис населення встановив більшість української людності в цьому регіоні.

Великий Голодомор 1932-1933 рр., як твердить Пруднікова, належить до міфології. Насамперед вона заперечує голодомор як геноцид української нації, хоч визнає голод, але трактує його як «точечный». Квазідослідниця вигукує: «Прекрасно можно было жить и работать в колхозах!» Голод у колгоспах постійна мешканка Ленінграда підводить під загальну формулу: «Очень много проблем в Советском Союзе произошло из-за мягкости товарища Сталина и его команды».

У голоді Пруднікова звинувачує головно керівництво колгоспів, бо туди «взлізи» відверті «контрреволюціонери» (колишні пелюрівці, махновці, григор'євці й навіть царські офіцери), що ховали від простих колгоспників зібрану продукцію. На противагу їм чекісти «рятували» люд від голоду, допомагали колгоспникам, які виконували встановлену норму трудоднів, влаштували безпритульних опухлих дітей до інтернатів. Про те, що більшовицька влада повернула допомогу голодувальникам, яка надійшла із Західної України, гейбидослідниця мовчить. Навпаки, вона переконує, що держава надавала постійно допомогу і «в больших количествах», що давало змогу «нагодувати все население Украины».

«Аргументи» російських дослідників засвідчують, що в нинішній гібридній війні, яку веде Кремль проти нас, оцінка минулого вимагає належного наукового обґрунтування. А це ставить відповідні завдання перед дослідниками нашої країни, керівництвом науки й освіти. ■

БОЛИТЬ

Першим описав
Голодомор

У Києві презентували книжку про британського журналіста Гарета Джонса

Свідок ФЕЩЕНКО

Двомовну збірку «Гарет Джонс. Ціна правди» презентувало у Києві видавництво «Жнець». До книжки увійшли вибрані статті та хроніка життя і пам'яті британського журналіста валлійського походження Гарета Джонса, який після відвідин України першим в іноземній пресі розповів про жахіття Голодомору. Утім проти правдивої інформації була розгорнута потужна інформаційна кампанія пригрозившими радянською владою прислужниками. А правдолюб Гарет Джонс, працюючи журналістом, у 1935-му, напередодні свого 30-го дня народження разом з іншими колегами був захоплений у полон у Маньчжурській державі, а потім за-

стрелений.

Книга видана двома мовами — українською та англійською — за ініціативи видавництва та доценток кафедри видавничої справи та редагування Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка Марини Женченко та Мирослави Приходи до виходу у широкий прокат історичного трилера «Ціна правди» польської режисерки Агнешки Голланд. В основі книги — бакалаврський книжковий проєкт студенток Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка Валентини Пасічної та Олени Тищук «Журналіст Гарет Джонс».

«Це читання, що формує поставу. Читання, яке творить нашу ідентичність. Показує нам те, ким ми насправді є», — переконана Мирослава Прихода.

Історію про Гарета Джонса уже можна почитати. Фото зі сторінки «Ціна правди» у «Фейсбуці».

А ще додала: «Ми можемо вчити багато теоретичних історій, але потрібно обов'язково прочитати «Гарет Джонс. Ціна правди», щоб відчутти ці тексти, які засвідчують, як треба поводитися в дуже складних ситуаціях».

«Статті Гарета Джонса мали такий резонанс, що Кремль офіційно звертався зі спеціальною нотою до Лондона, а та-

кож через підконтрольних іноземних кореспондентів спробував обмовити дошкульного журналіста. Але Гарет Джонс твердо стояв на своєму, відповідаючи і Волтеру Дюранті, і тим колегам по ремеслу, які відмовилися довіряти його інформації про Голодомор», — наголосив на презентації директор Інституту дослідження Голодомору Віктор

Брехуненко.

Прем'єра в Україні фільму «Ціна правди» спільного виробництва Польщі, України та Великої Британії запланована на 28 листопада. Світова прем'єра стрічки відбулася цьогоріч 10 лютого в рамках конкурсної програми 69-го Берлінського міжнародного кінофестивалю. ■

ДОЛЯ

«Під розмірений поступ залізних батальйонів»...

Випробування голодом й експропріаціями сільської дівчини Ганни Зікратій

Зоя ШАЛІВСЬКА, член НСЖУ
Конотоп, Сумська область

Фото з 30-х років. На стіні шкільного класу над схиленими дитячими голівками — грізне гасло кривавого більшовицького диктатора Сталіна: «Дужа і могутня диктатура пролетаріату — ось що потрібно для того, щоб розвіяти дощенту останні рештки вимираючих класів і розбити їхні злудні махінації». Й у вирі революційної стихії, розрухи, страшно голоду, репресій нівелилися людські долі, розчавлені «размереной поступью железных батальйонов». На жаль, іще залишається частина людей, які в полоні комуністичної ідеології сумують за «великої страной». Невже нічого не навчила історія? Перегорнемо ще її сторінки через спогади очевидців.

Небагато розваг у лікарняних палатах довгими зимовими вечорами. Розмови здебільш про хвороби, перекази якихось сімейних історій. Лець жебонів гучномовець, здається, йшлося щось про наш парламент.

«Ну що там, знову чубляться?» — зацікавила маленька худорлява бабуся, звертаючись до своєї співрозмовниці — такої ж старенької. «Не буде ладу в Україні, доки ті комуністи до влади пнутимуться та до Росії нас тягтимуть. Бо відвернувся від нас Бог: стільки ж храмів зруйнували, стільки людей замордували!» Потім враз замовкла, насторожено поглянула на мене. Її співрозмовниця зажурено хитала головою. Звикнувши, що літні люди переважно жалкують за минулим, я з цікавістю приглядалася до своєї сусідки по ліжку.

За кілька днів ми познайомились ближче. Була здивована, що бабуся Ганна, маючи протез замість ноги, ні на що не скаржилась, не просила сторонньої допомоги, сама ходила на процедури, обстеження. Та ще й жартувала, намагаючись заспокоїти, розрадити хворих. Де брала сили, оптимізм ця 82-річна жінка, яка ще й майже втратила зір, погано чула? Та завжди з цікавістю прислухалася до гучномовця.

Наближалися Шевченківські дні, часто звучали по радіо Кобзареві поезії. «А я колись багато віршів Тарасових знала...» І бабуся почала впевнено декламувати «Катерину». «Як я хотіла вчитись, але так і не ходила до школи, бо дитинство моє розтоптав більшовицький чобіт». І вперше на її очах я побачила сльози. Наступного дня ми повернулись до розмови. І так уривками я запам'ятовувала її спомини, бо бабуся, розповідаючи трагічну історію свого життя, хвилювалася, плакала.

Отож, жила в одному з сіл Конотопського повіту велика землеробська родина, що виховувала п'ятьох малолітніх дітей. Мали пару коней, корову, кілька овець, птицю, важко працювали, утримуючи власними силами господарство, але не голодували.

Коли Ганні було 5 років, померла мати. Та найстрашніші випробування чекали родину попереду: почалась колективізація. У село прибули так звані 30-тисячники, більшовицькі активісти, які разом із місцевими неробами — «пролетаріями» — відбирали майно в селян, ділячи конфісковане між собою. Так, із сусідки зняли навіть спідницю, яку вона натягла, намагаючись урятувати від «експропріаторів».

Почалося масове виселення на Урал, Соловки, Колиму без права листування з рідними. Ганчин батько, від природи кмітливий, обдарований господар, тримався, як міг. Сплачував дедалі жорсткіші податки. Та у 1929 році батька все ж вислали. Незабаром така ж доля спіткала і старшого брата.

Ганну вигнали з батьківської хати, господарство розібрали. Боячись висилки, вона втекла до сестри в сусіднє село. Почала ходити на роботу до колгоспу, де працювали переважно розкуркулені, бо не могли місцеві «пролетарі» дати лад експропріованому.

За цілий день поління буряків отримувала 3 кг гнилої картоплі, яку недодавали, на що і слова не можна було сказа-

Радянське «щастя» було голодним і холодним. Фото з родинного архіву Зої Шалівської.

ти — у відповідь обзивали ворогами народу і кулацькими мордами. У радгоспі ж політійницям давали по тарілці юшки з бурякової гички, де інколи попадалася й картопля.

У селі лютував голод, тож Ганна ховала кукурудзяний хліб, який давали до юшки, для сестриної родини. Хліб не могла залишати в бараці, бо пацюки не давали спокою, тому й носила його днями, прив'язаним до пояса. За день він перетирився на труху, та діти були й цьому раді.

Боляче було дивитись, як «господарювали» колективні власники. Незвична до такого догляду гинула «куркульська» худоба, а роками надбанний реманент гнив просто неба. Незабаром розкуркулили і родину сестри, тому Ганні довелося шукати іншого прихистку. Дивом влаштувалася на залізницю, де мусила важко працювати, не маючи нормального взуття та одягу. Винаймала житло, але дуже боялась, щоб не виселили до Сибіру, як батька і брата, від яких не мала звістки.

Та біда не забарилася. Завітав до неї одного вечора землячок — діловод сільської ради Сільвестров. П'яний, став грубо, з погрозами «залицятися». Де й сили взялись у тендітної дівчини, щоб відштовхнути дужого нахабу, який, падаючи, розсік собі брову. На шум прибігла господарка. «Ну, ти ще згадаєш мене, куркульська морда», — погрожував діловод.

Погрози незабаром справдилися: Ганну відсторонили від роботи і викликали до НКВС. Почалися нічні допити. Пускаючи цигаркою дим просто в обличчя дівчині, слідчий Іваниця розпитував про батька і брата, погрожував, залякував. Страшенно хотілося спати, боліли промоклі ноги. Одного разу спробувала роззутись. «А ето ещо што? Догоніш отца!»

Ганна зі страхом чекала чергового виклику на допит. І, врешті, наважилась... Зайшла в сільраду просто до Сільвестрова. Знаючи про його амурні пригоди в Конотопі, обіцяла все розповісти дружині. Розуміла, що це крайній захід. Та нікчемний розпусник таки злякався й погодився видати «бомагу», щоб Ганну не виселяли. Виклики на допити до НКВС припинилися, але жила в постійному страху.

Та на дівчину чекали нові виробування. Працюючи на колії, не помітила потяга... Тривале лікування, операції, але ногу таки ампутували. І десятки років інвалідності, мізерна пенсія, самотність. Не довелося Ганні Зікратій зазнати щастя материнства, родинного затишку.

Ось така ще одна людська доля, «подарована» Великим Октябрим. До скільки ще треба таких свідчень, фактів, що підтверджують ті жахливі страждання, які принесла нашому народові комуністична примара? ■

Микола ПАЦЕРА

Полковник Всеволод Стеблюк відомий серед АТОвців як «Айболить», серед медичного загалу — як доктор медичних наук, професор, заслужений лікар України, заступник начальника Української військово-медичної академії з клінічної роботи. А ще він — активний громадський діяч та бард, який виконує власні пісні, зокрема про війну на Донбасі. Проїшов пекло Іловайська. Врятував понад сотню наших бійців, за що нагороджений орденом Свободи, а також найвищою недержавною відзнакою «Народний герой України».

Всеволод Стеблюк узяв участь у Революції гідності з самого початку. Оскільки мав чималий медичний досвід та був великим патріотом (ще у 1989 році працював у медичній комісії Народного руху), то одразу ж долучився до медичної служби Майдану, де практично з перших днів Революції гідності почав надавати допомогу пораненим та хворим протестувальникам. Спочатку робили це в Будинку профспілок, де обладнали медпункт і зносили сюди тяжкопоранених. А коли в ніч на 19 лютого 2014 року будівля практично згоріла, підпалена силовиками, перебралися в трапезну церкву Михайлівського Золотоверхого собору, де навіть була операційна. Тоді він, мужній військовий медик, уперше плакав, коли побачив, як іще зовсім юний хлопчина, стікаючи кров'ю від важкого поранення, цілував український прапор, у який був укутаний.

Практично всі, що зібралися тоді в медичній службі Майдану, пішли з початком війни на Донбасі в АТО. І сам Стеблюк також став активним учасником Антитерористичної операції, вступивши до лав батальйону «Миротворець», створеного в системі МВС із ветеранів миротворчих операцій та добровольців, яким він і був. Тут на ньому практично трималася вся медицина, тож разом із бійцями Всеволод вирушив у Слов'янськ, потім — Попасну, де вперше потрапили під обстріли «Градів». Після чого, перебуваючи в 10-денній відпустці, він разом із друзями організував через «Фейсбук» збір коштів на закупівлю медичної машини на базі ЛуАЗу, яку освятили в Михайлівському Золотоверхому, і за характерний звук двигуна ласкаво прозвали «Жужа». На ній Всеволод Стеблюк поїхав спочатку в Держинськ, куди перебазувався батальйон, а згодом, напередодні Дня незалежності, в саме пекло війни — Іловайськ. Ті страшні події він пам'ятає з документальною точністю.

«СБУшники попередили нас, що на цю територію зайшли дві російські батальйонно-тактичні групи з близько 40 одиницями техніки, — розповів медик. — Тоді ще наш командир Андрій Тетерук пожартував: «Що ж, будемо помирати героями». Потім приїхав генерал і поставив завдання на зачистку Іловайська, зокрема залізничного депо, після того, як тут пройде армія і Нацгвардія. Саме в депо ми п'ять днів майже без води та їжі витримували шалені обстріли та атаки сепаратистів і російського війська. А коли опір став безглуздим, нам дозволили вийти з оточення через так званний «зелений коридор», який став червоним від крові наших бійців. Ворог поставив ультиматум: виходити без зброї і техніки, але наші командири вирішили «своїх не кидати». Ми з кулеметником «Греком» та помічником Михайлом Криловим теж рушили в колоні на своїй «Жужі». Тільки вийшли з Многопілля, як почався паланий розстріл зі стрілецької зброї. Але ми навіть примудрилися підібрати вісім поранених — на жаль, багатьох не змогли, оскільки почався мінометний шквал. Тоді ж підірвався на міні мій колега з батальйону «Херсон» Влад Ковальов. Ми ж старалися їхати під захистом броні танка чи БМП, але раптом у цю машину, на якій їхало декілька бійців, влучив снаряд, і біля нас пролетіла зірвана башта, а на кабінку опалилися шматки людських тіл...»

«Жужі» ледве вдалося вирватися з

■ ГЕРОЯМ — СЛАВА!

Практика війни

Як доктор медичних наук, професор урятував понад сотню наших бійців

Полковник Всеволод Стеблюк на фронті.
Фото з сайту veterano.com.ua.

того пекла в Новокатеринівку, де наших воїнів чекали на трьох висотках російські війська і прицільно лупили з ПТУРСів. Тут машина наскочила на міну, і Стеблюка викинуло з кабіни через кермо. Коли через три години прийшов до пам'яті, скинув дружині СМС-ку, що в нього все добре. Побачив, як по полю ходили російські вояки і дострілювали наших поранених, потім давили їх десантною машиною. «Айболить» одягнув свій жилет Червоного Хреста і з його прапором пішов назустріч ворогам. Показав їм посвідчення англійською мовою і сказав, що він із міжнародної місії, їхав збирати поранених під Іловайськом. Йому повірили і дозволили забрати тяжкопоранених, яких буквально відкопував з-під понівечених тіл. Зібрав 17, із яких до ранку двоє не дожили. Та й їх самих мало не розстріляли вночі чеченці, але й тут Стеблюку вдалося переконати російського комбата, і їх із «Греком» та ще кількома бійцями залишили живими. Уранці йому дозволили на «Жужі» поїхати в село по воду і для росіян, а замість неї він привіз повну машину поранених. Зокрема, там знайшов знайомого Ігоря Дрючана з батальйону «Світязь» і, переодягнувши в цивільне, представив ворогам як свого фельдшера. Загалом у тій «операції» вдалося знайти і передати медикам Червоного Хреста 87 бійців, яких забрали в польовий госпіталь, а ще багатьох відразу на Дніпро відправили...

«Наймолодшому пораненому Саші Христинченку, якого дістав з-під тіл, на вигляд було років 16, — пригадав медик. — У нього знесло частину черепа — видно було мозок, а я навіть перебинтувати не міг, щоб не пошкодити його. Тож лише «поїв» його власною слиною, оскільки води не було, та крапельками коньяку, пляшка якого дивом уціліла під сидінням «Жужі». Як тільки вдалося роздобути води, то його з ложечки поїв «Грек». Коли нам пощастило вийти з оточення, хлопчину передали медикам мобільного госпіталю. А через два місяці ми зустрілися в клініці, де він проходив реабілітацію, і не стримали сліз. Ще одного пораненого — Андрія Добровольського, який із перебитим хребтом зумів під шквальним обстрілом доповзти по полю до села, мені

передав сільський дідусь. Його потім лікували за кордоном і в столичному Інституті нейрохірургії, де вживили спеціальний стимулятор. Зараз він уже нормально ходить. А найрадіснішою для мене була зустріч із Федором Герашенком — фельдшером 93-ї бригади. Його рюкзак мені передали російські солдати, які знайшли його біля вбитого медика. Коли ж Федя через півтора року подзвонив мені, я мало не втратив дар мови і подякував йому за... труси, які тоді в полоні знайшов у його рюкзак і беріг... Хоча під Іловайськом назавжди залишилися мої побратими — санінструктори 93-ї бригади Федір Романов і Степан Усс. Той котел був нашою найбільшою трагедією, але й найбільшим подвигом».

Після того, як «трохи поранений» полковник Всеволод Стеблюк 2 вересня 2014 року покинув зону проведення АТО, він іще не раз їздив туди як фахівець з військової медицини і як анестезіолог лікував поранених у польових госпіталах та надавав медико-психологічну допомогу бійцям із контузією, навчав медперсонал. Також їздив від України на симпозіум країн НАТО «Допомога пораненим у XXI столітті», який проходив на базі ВПС США «Мак-Ді» у Флориді, де підписував декларацію про приєднання нашої країни до постійно діючої групи з розробки стандартів Північно-Атлантичного альянсу з реабілітації поранених. А ще полковник Стеблюк активно займається науковою роботою, видав книгу «Синдром АТО. Нотатки «Айболита», пише вірші та бере участь у фестивалі «Пісні, народжені в АТО», лауреатом якого став.

«Ми надзвичайно багато зробили в організації військово-медичної служби, — говорить полковник Стеблюк. — Наші лікарі мають неоціненний досвід у лікуванні бойової патології, ми з нуля розбудовуємо систему реабілітації. Я щасливий, що зміг долучитися до цієї важливої роботи. На сьогодні моя мета — змінити систему підготовки військових медиків, щоб фахівці, які приходять у військ, мали сучасні знання, потрібні як для повсякденної служби, так і для надання допомоги пораненим».

■ АНІМАЦІЯ

Просто про складне

Відбувся допрем'єрний показ фільму «Війна, що змінила Рондо»

Валентина АЛЯКІНА

У Національному центрі Олександра Довженка відбувся допрем'єрний показ короткометражного анімаційного фільму «Війна, що змінила Рондо». За неймовірно короткий час — три місяці — команда молодих митців створила новий проєкт під керівництвом Ольги Гаврилової.

Кожен розуміє, що війна — це погано, що це смерть, втрати та руїна. Не найприємніша тема для обговорення, проте говорити про неї необхідно, навіть із дітьми. І в цьому нам допомагають книги та мультфільми, через які можна легко та доступно донести інформацію будь-якої складності навіть до найменших.

«Війна, що змінила Рондо» бере початок із книги під авторством творчої майстерні «Аграфка», що вийшла друком у 2015 році у Видавництві Старого Лева. У 2019-му режисерка Ольга Гаврилова, за підтримки Українського культурного фонду, взялася за екранізацію цієї книги у вигляді короткометражного 15-хвилинного анімаційного фільму.

Сюжет стрічки розповідає нам історію міста Рондо та його мешканців, які живуть-поживають, горя не знаючи. Але раптом усе змінюється, коли до них приходять Війна. Велика і жаклива, вона починає руйнувати все навколо, лишаячи глибокі шрами на мирних землях казкових створінь. У центрі історії кілька головних героїв: хлопчик-лампочка, песик із надувної кульки і паперова пташка-оригамі. Кожен із них сам по собі дуже вразливий, адже вони зроблені з дуже крихких матеріалів: скло, латекс і папір. Проте це не зупиняє їх від рішення боротися зі злом, яке бурєю увірвалося у рідний дім і намагається його знищити. Звичайно ж, як і у кожній казці, добро перемагає зло. Але зусиль одного героя для цього недостатньо. Історія вчить, що лише спільними зусиллями можна досягти мети. Героям удалося перемогти зло, лише об'єднавшись разом з іншими жителями Рондо. Згуртувавши те світле, що лишилося у кожного з них, вони розсіюють темряву і знищують спільного ворога.

Історія викладена досить просто, адже у фільмі немає діалогів, а є лише музика. Проте саме це дозволяє не просто дивитися, а відчувати усе, що відбувається на екрані. Коли фільм змушує глядача задуматися над побаченим — це ознака якісного кіно. Саме тому хочеться порадити стрічку «Війна, що змінила Рондо» до перегляду. Прем'єра відбудеться у 2020 році, а поки що можна почитати однойменну книгу. Адже крім того, що тема актуальна, так іще й ілюстрації у книжці неймовірні.

«Мені сподобався фільм, тому що він досить точно показує війну. Звичайно, у спрощеній манері, адже стрічка — дитяча. Але все вдало зроблено. Фільм добрий, дуже якісний, як і всі проєкти студії «Червоний собака». Хтось сказав, що тема надто складна для дітей, що дітям фільм не потрібно показувати. Я категорично не згоден із такою думкою. Тому що якраз саме це дітям і потрібно показувати. Думаю, стрічка вчить того, як залишатися людиною навіть у важкому становищі, навіть під час війни. Як залишатися людиною, яка любить, яка проявляє добро і намагається його зберегти», — зауважив програмний координатор фестивалю «Молодість» Богдан Жук. ■

■ МАНДРИ

Куди веде
Лікійська стежкаПодорож із рюкзаками до гори Тахтали,
яку давні греки називали ОлімпОсінь пора приємна для подорожей.
Фото Володимира ГРИПАСЯ.

Володимир ГРИПАСЯ

На календарі — осінь, а на нас чекає повернення на два тижні у тепле літо. Протягом цього часу ми маємо намір мандрувати найпопулярнішим туристським маршрутом Туреччини — Лікійською стежкою, також прогулятися вулицями міст, для яких час зупинився кілька століть тому.

В Анталію — через Анкару

Щоб заощадити, за півроку були куплені авіаквитки до Анкари (це значно дешевше, ніж безпосередньо до Анталії), ночівлі ми запланували в наметі, значну частину продуктів купили в Києві. Вибраний час подорожі мав як свої переваги (відсутність виснажливої спеки, а також потоків туристів), так і недоліки (короткий день). При плануванні маршруту виявилось, що конкретної інформації для самостійної подорожі по місцях, де ще ніхто з групи не був, обмаль. Тож звернулися у турецьке посольство, де нас доброзичливо зустріли і допомогли літературою та порадами працівники відділу з питань культури та інформації.

І от через дві години після вильоту з «Борисполя» літак приземлився в аеропорту «Есенбога» турецької столиці. Короткий паспортний контроль, отримання рюкзаків, і теплої осінньої ночі наша група у складі Юрія Бурчака, Володимира Грипаса, Олега Фесенка (Київ) і Максима Лазаренка (Рівне) ступила на турецьку землю. На черзі — 8-годинний переїзд автобусом з Анкари до Анталії, поблизу якої почи-

нається Лікійська стежка.

Автобусне сполучення в Туреччині налагоджене добре. Дороги якісні, автобуси ходять часто. В автобусах дальнього слідування пасажиром пропонують воду, соки чи напої — чай, каву; навпроти кожного сидіння — монітор, на якому за бажання можна дивитися телепрограми або фільми чи слухати музику. Місцеві маршрути обслуговують «маршрутки» (по-турецьки «долмуш»). Проїзд у них оплачується на місці готівкою.

Приморська Анталія — найпопулярніше серед відпочивальників і туристів місто Туреччини. Гості Анталії на вокзалі, як правило, отримують чи то від його працівників, чи від випадкових людей інформацію щодо місця пересадки на інший транспорт і про час його відправлення. З такою готовністю допомогти приїжджим ми часто зустрічалися під час подорожі. Хоч віддалік від курортних та туристичних центрів спілкуванню нерідко перешкоджав мовний бар'єр.

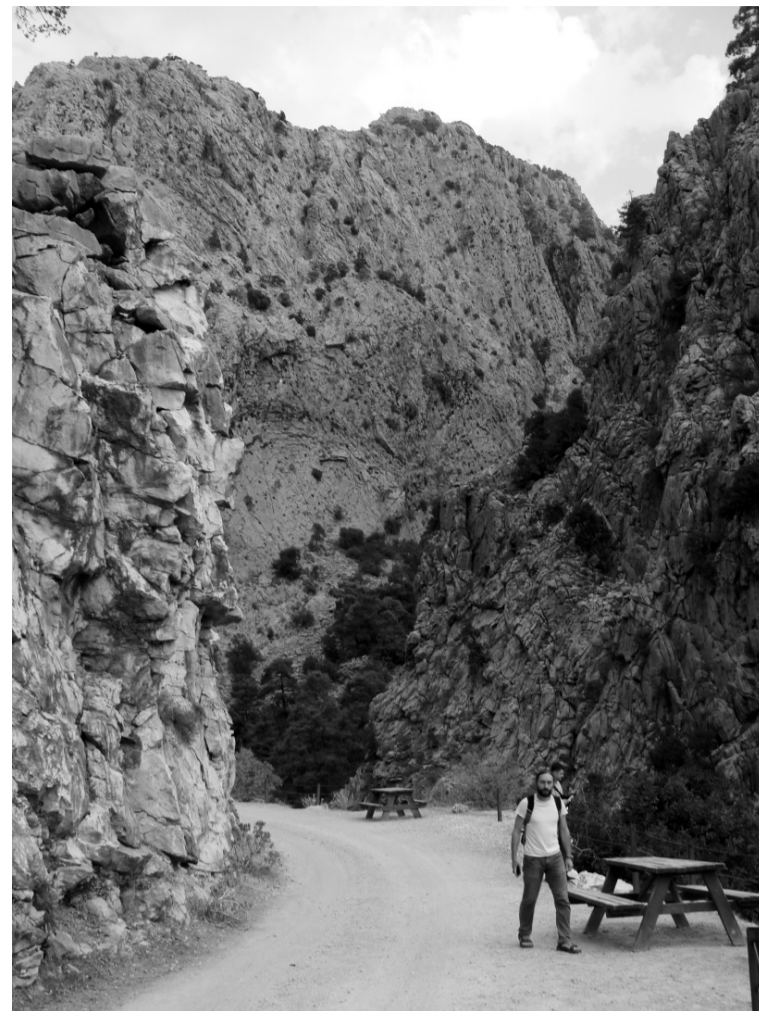
Тож уже через 10 хвилин ми сідали в долмуш із написом «Кемер», що їде до цього курортного міста через початкову точку нашого маршруту по Лікійській стежці. Уздовж дороги праворуч — високі скелясті гори Тавра, ліворуч — Середземне море. А через годину водій на наше прохання зупинився біля повороту до каньйону Гьойнюк. Тихого по-літньому теплого вечора, одягнувши рюкзаки, ми пішли в напрямку гір. У касі перед входом до каньйону отримали інформацію щодо правил його відвідання і

набрали питної води. На ночівлю розташувалися, повернувшись кілька сотень метрів назад. Тут є зручні місця для наметів і кілька кострищ. Неподалік вже стояли намети туристів із Запоріжжя.

День перший походу

У планах — проходження каньйону Гьойнюк. Ця природна пам'ятка, тепер зі статусом ЮНЕСКО, являє собою ущелину з прямовисними стінами висотою подекуди до 350 м, що простягнулася від приморської низини приблизно на 10 км. Її можна умовно розділити на три частини: більш широку нижню, якою прокладена дорога; найбільш ефектну, часом щілиноподібну середню, якою можна пересуватися лише вброд чи вплав; і доступнішу верхню, що впирається у водопад. Відвідання середньої частини дозволено тільки з інструктором і в гідрокостюмах, касках, рятувальних жилетах, які беруться напрокат перед входом до неї.

Після огляду нижньої частини каньйону піднялися на Лікійську стежку, яка обходить правим бортом непрохідну середню його частину. Обігнувши бічну балку і піднявшись на короткий відріг, спустилися у завалене брилами дно верхньої частини каньйону. Потім піднялися на лівий його борт і підійшли до кемпінгу — невеликої садиби, де можна безплатно поставити намет, набрати води. Також можна купити продукти, напої. Біля будиночка вже стояло кілька наметів чималої групи туристів з Києва.

Природа Туреччини вражає.

День другий —
намет у горіховому саду

Підійом о шостій ранку. Цього дня на шляху до домінуючої на маршруті гори, яку давні греки називали Олімп, а турки назвали Тахтали, маємо пройти через села Гьойнюк-Яйла, Гедельме і Яйлакузде. Якщо попередні загальний напрямок руху збігався з напрямком каньйону і проблем з орієнтуванням не виникало, то відтепер на роздоріжжях за відсутності маркера визначатися стало складніше. В цілому ж стежка веде на південь, що ми також враховували в неоднозначних для орієнтування місцях.

Після кількох підйомів та спусків після обіду вийшли на сідловину, звідки відкрився вид на широку долину з селищем Гедельме. За ним вдаліні височить гора Тахтали. Протягом трьох наступних днів ми будемо бачити цю гору з різних ракурсів і побуваємо на ній. А поки що спустилися в Гедельме, де оглянули мечеть, руїни візантійської фортеці і три велетенські платани. Тому, що росте біля фортеці, — понад 2000 років.

Далі наш шлях проліг путівцем до села Яйлакузде. На гори вже опустилися сутінки, але придатного місця для намету і води поруч не було. І вже у темряві вийшли в Яйлакузде. В центрі села звернули на якусь стежку, піднялися трохи схилом і поставили намет, як вранці виявилось, в чиемусь горіховому саду.

День третій — дорога повела
не туди

Підійом в 6.20. Ясно, прохолодно, світає. На нас чекає підійом Лікійською стежкою, що огинає масив Тахтали із заходу, на найвищу точку маршруту. За селом перейшли по мосту через річку і серпантинною дорогою почали підніматися в напрямку Тахтали. Біля чималого джерела зупинилися, щоб приготувати сніданок і зробити розвідку, тому що, незважаючи на маркери, дорога повела не туди.

Коли закінчували сніданок,

підійшли наші колеги з Києва. Шлях, яким йшли вони, користуючись GPS, робить невелику петлю, але мальовничий. Керівники групи — Анатолій Таран та Ігор Панченко — показали нам найкращий варіант підйому на Тахтали. Стежка круто повела хвойним лісом край обриву і вивела на відкриту місцевість із будівництвом.

Попереду — стрімкі схили Олімпу. Піднімаються не по прямій, як здавалося спочатку. Стежка, знову зробивши петлю, пролягла значно цікавішими місцями. Навколо вражаючі пейзажі — просто з білих скель та кам'яних схилів ростуть могутні кедри і кипариси. Деякі з них, можливо, є ровесниками античної доби. А позаду відкриваються широкі панорами гір Тавра.

І ось перед нами обширна поляна з будиночком, де розташовано базовий табір при сходженні на Тахтали. Безлюдно, адже пік туристського сезону вже позаду. Тут набрали води на вечерю та сніданок і дорогою, а потім стежкою піднялися до затишної, оточеної віковими кедрми галявини, де зупинилися на ночівлю. Висота близько 1900 м, а навколо цілі крокуси.

День четвертий: грузинський
князь «за Україну!»

Підійом на світанку. Ясно, вітерець, досить холодно. Сховавши рюкзаки на лісистому пагорбі, почали підійом на Тахтали. На вже безлісому схилі ростуть дуже колючі рослини, що нагадують подушки, на які так і хочеться сісти перепочити.

Через півгодини крутизна значно зменшилася; праворуч відкрився вид на бухту Чіралі і прилегли до неї невисокі гори. Позаду, вдаліні губиться в серпанку високий безлісий хребет Бей. А попереду, на шляху до вершини — жовто-білий пагорбокуватий ландшафт.

На гору піднялися о десятій годині. Тут людно. Відпочивальників, значною мірою російськомовних, доставляє сюди з Ке-

мера канатна дорога. На маршруті ми інколи відверто спілкувалися з росіянами. В одних зустріли ознаки розуміння причин російсько-української війни, а з боку інших — намагання згладити гострі кути чи ухиляння від розмови.

На триповерховій будівлі напис: «Тахтали 2365 м». Фотографуємося з українським прапором. До нас приєдналися Віталій та Елла Кучеревські з Херсона. В наших нових знайомих виявилось трохи грузинського коньяку, який випили за Україну на одній із найпопулярніших вершин Туреччини. Сповна помилуватися широкими панорамами гір і моря завадила димка. Хоч взагалі з погодою пощастило, іноді з вершини можна бачити тільки туман.

Після обіду вже з рюкзаками пройшли ще одну галювину, на якій зупинилися білоруси, і почали затяжний спуск крутою і широкою, порослою старим лісом балкою до сіл Бейчюк і Улупінар. У Бейчюку пройшли повз мечеть, розташовані біля старих чинар ресторан, магазин і хостел. Заночували за селом на покинутій дорозі, яку знайшли, почувши тихий шум води. Дещо вище від мосту витікав зі скелі чималий струмок і впадав нижче в трубу. Отже, мали бівуак з усіма зручностями. Посуд мили осторожно від струмка, тому що його воду могли використовувати для пиття.

День п'ятий: оплата на виході

В останній день походу по Лікійській стежці спроби надолужити втрачений перед походом час не дали результату. Більша того, короткий світловий день спричинив подальше відставання від графіку руху. З цієї причини довелося відмовитися від завершальної частини маршруту через залишки давньогрецького міста Олімпус і бухту Адрасан до мису Геладонія. А вже в тиждень, що залишався до відльоту в Київ, треба вмістити огляд кількох античних міст на схід від Анталії, мандрівку по Кападокії і підйом на згаслий вулкан Ерджіяс...

Ранок по-літньому теплий. Адже цей бівуак майже на півтора кілометра нижче, ніж попередній. Від моря нас відділяє лише невисокий хребет, на південному схилі якого розташований природний феномен — вогні Химери. Стежка, а потім і дорога, привели в село Улупінар. В його садах червоніють дозрілі гранати. Перетнувши трасу, зупинилися на привалі із видом на гостроверху вершину Тахтали, перекусили кавуном, який ріс на узбіччі, і купленими в Улупінарі гранатами. Потім спустилися в зону відпочинку з численними рибними ресторанами.

За селом стежкою почали затяжний підйом на хребет. Перед його гребенем на поляні є місця для наметів. Через 5 хвилин стежка вивели на сідловину. Попереду — море; позаду серед гір виділяється Олімп. А поруч — вогні Химери. Тут, напевно, не одну тисячу років з-під землі виходить газ метан у суміші з іншими сполуками, які на повітрі самозапалюються. Язика полум'я невисокі — 10-20 см, але вогонь, що виривається з-під землі, виглядає досить ефектно. Грунт навколо вогнів і на кілька сотень метрів нижче випалений, без будь-якої рослинності.

Протягом 20 хвилин спуску пройшли ще повз три місця з вогнями. Далі крутизна значно зменшилася і стежка вивела до кафе та... каси. Виявилось, що прохід платний, тобто тих, хто спускається зверху, ставлять перед фактом. Зрозуміло, зверху ставити касу нелогічно. Але інформацію, що плата здійснюється на виході, можна подати. Тоді ніяких питань не виникало б.

Звідси за півгодини вийшли до селища Чіралі і невдовзі купалися в Середземному морі. Вода тепла. Але, зважаючи на осінь і віддаленість від Анталії, людей мало. На узбережжі встановлювати намети заборонено. Тож зупинилися на ніч в розташованому недалеко від моря кемпінгу, де цієї пори року проблем із місцями не було. Увечері в кемпінг прийшли наші знайомі з перших днів походу — група з Києва. Свій похід вони також закінчували в Чіралі.

Попереду в нас іще занурення у дивовижний світ вулканічних ландшафтів Кападокії з підйомом на згаслий вулкан Ерджіяс...

Далі буде. ■

Валентина САМЧЕНКО

Зірковим складом сильних голосів Національна опера України представила 14 листопада прем'єру «Богемі» італійського композитора Джакомо Пуччіні, що з другої половини ХХ століття не виходить із п'ятірки опер, які ставлять найчастіше в усіх кінцях світу. У Києві співали уже визнані за кордоном тенор Валентин Дитюк, бас Сергій Магера, ліричний баритон Андрій Бондаренко.

Музику «Богемі» Джакомо Пуччіні написав дуже швидко — за вісім місяців. Деякі епізоди, наприклад, популярний «Вальс Мюзетти», композитор творив, не чекаючи чергових сторінок лібрето. До осені 1895-го «Богема» була закінчена, а вже 1 лютого наступного року її вперше представили на сцені Королівського театру в Турині (Італія). Опісля її з успіхом ставили найкращі театри світу.

Пригоди чотирьох молодих друзів у «Богемі» — поета Рудольфа, філософа Коллена, художника Марселя і музиканта Шонара — починаються у переддень Святвечора в орендованій мансарді в Латинському кварталі Парижа. Товариші веселі, іронічні, натхненні, але не розкошують грошима. У житті небагатих, але щирих друзів, звичайно, влітається кохання.

«Ми намагаємося в усіх аспектах трохи наблизити оперу до сьогодення — і в плані драматичності, і поведінки артистів на сцені, і періоду часу, який ми взяли за основу, — це 1950-ті роки. З тим, щоб це сприймалось не як щось, укрите пилом або оцінене, але, на жаль, далеко від нас. Я претендую на те, що це буде нова, свіжа постановка, більш наближена до молоді публіки», — сказав журналістам у Києві у переддень прем'єри режисер-постановник Італо Нунціата.

І додав: «Ми сподіваємося, що такі постановки, дещо видозмінені, сучасні, але без претензій на модернізм, дозволять нашим слухачам зрозуміти і перейнятися цією вічною музикою, яка в кожному відрізок часу має вписуватися так, наче вона створена сьогодні».

Катерина ЗИКОВА

Херсонський обласний академічний музично-драматичний театр імені Миколи Куліша взяв участь у щорічному Міжнародному театральному фестивалі студій і нових форм, що проходить у місті Пітешті (Румунія). Показували виставу «Межа, або У контейнері» за п'єсою Костянтина Кеяну. Цю постановку у 2017 році здійснив режисер із Румунії Радун Гілаш разом із херсонською командою: художник-постановник — Ольга Гоноболіна, заслужений художник України; хормейстер — Ружена Рубльова, заслужена артистка України; музичне оформлення — Артем Філенко, Олег Коструб.

Тема вистави — масове заробітчанство та виїзд за кордон, а точніше, перипетії навколо цих процесів сучасного світу. Адже багато людей — не тільки з України, а й з інших держав — шукаючи кращої долі, стають жертвами шахраїв, іноді ризикуючи

ПРЕМ'ЄРА

Не в грошах щастя

У Київській опері співали богемні виконавці

Італієць уже не раз показував свою майстерність на сцені Національної опери України. Творче співробітництво з театром продовжується понад десятиліття. Його результат — «Бал-маскарад», «Попелюшка», «Макбет», «Любовний напій», «Манон Леско», а тепер «Богема». За словами Італо Нунціата, порівняно з більш статичними операми Верді, постановкою яких він займався в Національній опері кілька років тому, опери Пуччіні значно жвавіші і живіші. І, на його думку, саме такі потрібні для репертуару Національної опери України.

Із частиною артистів італійському режисеру-постановнику вже довелося працювати на попередніх постановках, зокрема, з Лілією Гревцовою, Геннадієм Ващенко, Сергієм Магерою.

На київській сцені у день прем'єри «Богемі» партію поета Рудольфа виконав 28-річний тенор Валентин Дитюк — спочатку, 2014-го, стажист, а вже через рік — соліст оперної трупи Національної опери України, який запрошеним солістом Латвійської опери став іще у 2013-му, будучи студентом Національної музичної академії України імені Петра Чайковського. Це вже 14-й образ уродженця Запорізької області на сцені столичної опери. До речі, вже два роки, як Валентин має звання заслуженого артиста України.

У філософа Коллена перетлівся досвідчений народний артист України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка Сергій Магера, мірилом таланту якого є і гастролі у США, Данії, Італії, Німеччині, Швейцарії, Польщі, Угорщині, Франції, Голландії, Бельгії та інших країнах. Серед його партій, зокрема, були Мойсей в однойменній опері Миросла-

Поет Рудольф — Валентин Дитюк, Мімі — Лілія Гревцова.

«Богема»: Шонар — Геннадій Ващенко, Рудольф — Валентин Дитюк, Марсель — Андрій Бондаренко, Коллен — Сергій Магера. Фото Національної опери України.

ва Скорика та Ярослав Мудрий в однойменній опері Григорія Майбороди. Сергій Магера спочатку співав на сцені Львівського академічного театру опери та балету імені Соліст Крушельницької. Солістом Національної опери України імені Тараса Шевченка став із 1998 року.

Партію богемного художника Марселя виконав запрошений соліст, 32-річний Андрій Бондаренко. Ліричний баритон уродженця Кам'янець-Подільського і випускника Музикадемії імені Петра Чайковського забезпечив артистові статус запрошеного соліста у Deutsche Oper Berlin (Німеччина), Teatro Real de Madrid (Іспанія), The Dallas Opera (США), Israeli Opera (Тель-Авів) та інших

театрів світу.

Опера «Богема» — це традиції італійського бельканто, стилю співу, що вимагає від виконавців досконалої техніки володіння голосом, бездоганної кантилені, віртуозної колоратури, майстерного філірування, тривалої дихання, виняткової мелодійної зв'язності, легкості та вишуканості голосоутворення, емоційної насиченості співу. Виконавці київської прем'єри додали й небов'язкових століття тому, але так необхідних сучасним поціновувачам високого мистецтва драматичної експресії і романтичних емоцій. Тому, коли у кінці від хвороби помирає Мімі (Лілія Гревцова, сопрано), на очі навертаються сльози. ■

ЧАС «Т»

Театр без меж

Херсонці показали у Румунії виставу про заробітчан

Олександр Книга (другий ліворуч) із акторами у Румунії. Фото надане Театром імені Миколи Куліша.

навіть власним життям.

До речі, Театр імені Миколи Куліша вже вдруге по-

казував цю свою виставу румунським глядачам. Минулого року «Межа» отримала

Спеціальну премію від журі на 29-му Міжнародному фестивалі сучасної драматургії в Брашові. У Пітешті український колектив побував уперше.

Зал був майже повний, розповів гендиректор-художній керівник Херсонського театру Олександр Книга. Вистава глядачам була зрозуміла, адже вона про події, що відбувалися у Румунії 10 років тому. І додав: «Ми познайомилися з театром із Молдови, який уже запросив нас до себе в гості. Тож культурна дипломатія — в дії. Ми можемо не розуміти мову одне одного, але серця у нас відкриті для сприйняття мистецтва, і це найголовніше».

Виставу «Межа, або У контейнері» у Пітешті грали поза конкурсом на сцені театру Alexandru Davila, який у травні брав участь у ХХІ Міжнародному фестивалі «Мельпомена Таврії» з виставою «Експеримент П.» У результаті поїздки між театрами укладено угоду про співпрацю. ■

Григорій ХАТА

■ ЗБІРНА

Дива з нічого не буває

Команда Андрія Шевченка без поразок завершила відбір на майбутній ЧЄ, де гратиме у статусі «сіяної»

На заключний у відборі на ЧЄ-2020 збір підопічні Андрія Шевченка з'їжджалися без чітко вираженої турнірної мотивації, адже достроково здобули пряму перепустку на турнір, у протистоянні з чинними чемпіонами континенту — португальцями, вигравши свою групу.

Водночас перед заключним поєдинком у «пульці» — проти Сербії — очільник «синьо-жовтих» знайшов для команди непоганий мотиваційний чинник, наголосивши, що у випадку здобуття позитивного в Белграді результату (перемоги або нічиєї) збірна України потрапить до когорти перших «сіяних» під час жеребкування фінальної стадії майбутнього Євро. Подібний же привілей, за рішенням УЄФА, дістанеться пізніше кращим командам відбору на ЧЄ-2020 і, в підсумку, збірна України зробила все, аби здобути таку перевагу.

У поєдинку, в якому «синьо-жовтим» постійно доводилося наздоганяти непростого суперника, уникнути поразки їм вдалося на третій доданій до основного часу хвилині, коли завдяки рикошету після удару Артема Бесєдіна м'яч опинився у сітці воріт збірної Сербії.

Навіть граючи за порожніх трибун, позбавлені підтримки своїх палких, а часом і гарячих уболівальників, серби прагнули реваншу за принизливе фіаско в першому колі, коли у Львові вони програли — 0:5. Найявність теоретичних шансів на другу від групи путівку на Євро також спонукала господарів до активних дій.

І, на думку голкіпера збірної Сербії Предрага Райковича, все йшло до того, що буде «іхній день», однак в останні мит-

Українські збірники не дозволили сербам реваншуватися за розгром у Львові.
Фото Олександра ПРИХОДЬКА.

тєвості матчу відбулося щось дивне — за неймовірною траєкторією м'яч залетів до його воріт.

«Зрівняти рахунок було не просто, тим паче що у наших уболівальників не було можливості нас підтримати у Белграді. Проте хлопці не зупинилися, виконували до кінця те,

що ми запланували, і на останніх секундах забили. Хороший вийшов матч», — резюмував Андрій Шевченко.

Захисник української збірної Микола Матвієнко вдало зауважив, що велике бажання завжди винагороджується. Навіть за умови, коли твоєї команді не може допомогти низка

лідерів — Степаненко, Зінченко, Марлос, Коноплянка.

Водночас уперше у своїй історії національна збірна України провела рік без поразок. Без програних матчів пройшли підопічні Шевченка й увесь відбір на майбутнє Євро, чого раніше в подібних кваліфікаціях нашим збірникам робити не вдалося.

Олексій ПАВЛИШ

■ А ІНШІ ЯК?

Довга дорога до Євро

Усі топ-збірні достроково завоювали путівки на континентальний форум

Капітан збірної Англії Гаррі Кейн — лідер бомбардирської гонки у кваліфікації на ЧЄ-2020.
Фото з сайту football.ua.

виходу на чемпіонат світу, а тепер ми на Євро. Ми надзвичайно щасливі», — прокоментував успіх своїх підопічних наставник фінів Марку Канерва.

В умовах, коли більшість турнірних питань було вже знято, своїми подвигами здивували футбольні карлики — Андорри та Сан-Марино. Слідом за несподіваною перемогою над Молдовою Андорра взяла ще одне очко в матчі з албанцями. А команда Сан-Марино, хоч і програла всі свої поєдинки, але таки зуміла забити перший гол у поточній кваліфікації — у ворота Казахстану.

Окремо варто виділити нападни-

ка збірної Англії Гаррі Кейна. Капітан «трех левів» забив у кваліфікації 12 голів та очолює бомбардирську гонку. Крім цього, форвард «шпор» став першим англійцем, який відзначався у кожному поєдинку відбору.

Нагадаємо, що за перемогу на Євро-2020 боротимуться 24 збірні. При цьому чотири його останні учасники визначаться після додаткового «плей-оф» у Лізі Націй. Поєдинки ж фінальної частини континентального форуму проходять у 12 країнах Старого світу, а його вирішальний матч відбудеться на лондонському «Уемблі». ■

■ ТАБЛО

Чемпіонат Європи. Кваліфікація. Група В. Сербія — Україна — 2:2 (Тадич, 9 (пен.); Мітрович, 56 — Яремчук, 33; Бесєдін, 90+3), **Португалія — Литва — 6:0**, **Сербія — Люксембург — 3:2**, **Люксембург — Португалія — 0:2**.
Підсумкове становище: Україна — 20, Португалія — 17, Сербія — 14, Люксембург — 4, Литва — 1.

Товариський матч. Україна — Естонія — 1:0 (Безус, 90+5).

Загалом упродовж 2019 року у восьми офіційних та двох товариських матчах синьо-жовта команда здобула сім перемог та тричі зіграла внічию.

При цьому останній у році триумф хлопці Шевченка відсвяткували в контрольному матчі з Естонією, зіграному в Запоріжжі за кілька днів до візиту в Сербію. Тоді, як і у матчі проти сербів, вирішальний м'яч українська команда забила в компенсований час. Уразити ворота суперника зі штрафного Роману Безусу також допоміг рикошет.

Хай там як, а під орудою тренерського штабу Андрія Шевченка вітчизняна національна команда досягла значного прогресу в усіх (фізичному, психологічному, тактичному) аспектах гри й тепер із нетерпінням чекає на жеребкування фінальної частини ЧЄ (30 листопада в Бухаресті) та безпосередню участь у континентальному форумі. ■

■ ТАБЛО

Чемпіонат Європи. Кваліфікація. Група А. Англія — Чорногорія — 7:0 (Окслейд-Чемберлен, 11; Г. Кейн, 18, 24, 37; Решфорд, 30; Шофранец, 66 (у свої ворота); Т. Абрахам, 84), **Чехія — Косово — 2:1** (Краль, 71, 79 — Нухіу, 50) **Болгарія — Чехія — 1:0** (Божиков, 56), **Косово — Англія — 0:4** (Уїнкс, 32; Г. Кейн, 79; Решфорд, 83; Маунт, 90+1).
Підсумкове турнірне становище: Англія — 21, Чехія — 15, Косово — 11, Болгарія — 6, Чорногорія — 3.
Група С. Німеччина — Білорусь — 4:0 (Гінтер, 42; Горецка, 49; Кроос, 55, 83), **Північна Ірландія — Нідерланди — 0:0**.
Турнірне становище: Німеччина (7 матчів) — 18, Нідерланди (7 матчів) — 16, Північна Ірландія (7 матчів) — 13, Білорусь (8 матчів) — 4, Естонія (7 матчів) — 1.
Група D. Швейцарія — Грузія — 1:0 (Іттен, 77), **Данія — Гібралтар — 6:0** (Сков, 12, 65; Гютк'єр, 47; Брайтвайт, 51; Еріксен, 85, 90+4).
Турнірне становище: Данія (7 матчів) — 15, Швейцарія (7 матчів) — 14, Ірландія (7 матчів) — 12, Грузія (8 матчів) — 8, Гібралтар (7 матчів) — 0.
Група E. Азербайджан — Уельс — 0:2 (Мур, 10; Х. Уїлсон, 34), **Хорватія — Словаччина — 3:1** (Влашич, 56; Петкович, 60; Перішич, 74 — Боженик, 32).
Турнірне становище: Хорватія (8 матчів) — 17, Угорщина (7 матчів) — 12, Уельс (7 матчів) — 11, Словаччина (7 матчів) — 10, Азербайджан (7 матчів) — 1.
Група F. Норвегія — Фарери — 4:0 (Регініуссен, 4; Фоссум, 8; Серлот, 62, 65), **Іспанія — Мальта — 7:0** (Мората, 24; Касорла, 41; Пау Торрес, 62; Сарабія, 63; Ольмо, 69; Х. Морено, 72; Х. Навас, 86), **Румунія — Швеція — 0:2** (Берг, 18; Куайсон, 34).
Турнірне становище: Іспанія (9 матчів) — 23, Швеція (9 матчів) — 18, Румунія (9 матчів), Норвегія (9 матчів) — 14, Фарери (9 матчів), Мальта (9 матчів) — 3.

Група G. Словенія — Латвія — 1:0 (І. Тарасов, 53 (у свої ворота)), **Австрія — Північна Македонія — 2:1** (Алаба, 8; Ляйнер, 48 — Стояновскі, 90+3), **Ізраїль — Польща — 1:2** (Даббур, 88 — Крихов'як, 4; Пйонтек, 54).
Турнірне становище: Польща (9 матчів) — 22, Австрія (9 матчів) — 19, Словенія (9 матчів) — 14, Ізраїль, Північна Македонія (9 матчів) — 11, Латвія (9 матчів) — 0.
Група H. Туреччина — Ісландія — 0:0, **Франція — Молдова — 2:1** (Варан, 35; Жиру, 79 (пен.) — В. Раца, 9), **Албанія — Андорра — 2:2** (Балай, 7; Манай, 55 — К. Мартінес, 18, 48), **Албанія — Франція — 0:2** (Толіссо, 8; Грізмманн, 31), **Молдова — Ісландія — 1:2** (Мілінчану, 56 — Б'ярнасон, 17; Сігурдссон, 65), **Андорра — Туреччина — 0:2** (Юнал, 18, 21 (пен.)).
Підсумкове турнірне становище: Франція — 25, Туреччина — 23, Ісландія — 19, Албанія — 13, Андорра — 4, Молдова — 3.
Група I. Кіпр — Шотландія — 1:2 (Ефрем, 47 — Крісті, 12; МакГінн, 53), **Росія — Бельгія — 1:4** (Джикія, 79 — Т. Азар, 19; Е. Азар, 33, 40; Р. Лукаку, 72), **Сан-Марино — Казахстан — 1:3** (Бернарді, 77 — Зайнутдінов, 6; Суюмбаєв, 23; Шеткін, 26).
Турнірне становище: Бельгія — 27, Росія — 21, Шотландія — 12, Кіпр, Казахстан — 10, Сан-Марино — 0.
Група J. Фінляндія — Ліхтенштейн — 3:0 (Туомінен, 22; Пуккі, 63 (пен.), 75), **Вірменія — Греція — 0:1** (Лімініос, 34), **Боснія — Італія — 0:3** (Ачербі, 21; Л. Інсьне, 37; Белотті, 53).
Турнірне становище: Італія (9 матчів) — 27, Фінляндія (9 матчів) — 18, Греція (9 матчів) — 11, Боснія (9 матчів), Вірменія (9 матчів) — 10, Ліхтенштейн (9 матчів) — 2.

«До останньої секунди матчу з «Краковією» ми грали на перемогу, але були нюанси, котрі не дозволили нам пройти далі. Основна проблема — це реалізація моментів, особливо на початку гри».

■ ХОКЕЙ

Особливості польської кампанії

Чинний чемпіон країни не зміг пробитися до суперфіналу другого за силою хокейного Єврокубка

Григорій ХАТА

Із певним острахом шанувальники вітчизняного хокею чекали на участь українського чемпіона в третьому раунді Континентального кубка. Здавалося, що суперники «Донбасу» — «Неман» та «Бейбарис» та «Краковія» — матимуть відчутну перевагу над командою Сергія Вітера, адже представляють значно потужніші національні першості, представники котрих у минулі роки ставали переможцями другого за значимістю Єврокубкового хокейного трофея.

Утім у Кракові «Донбас» гідно представив український хокей. І хоча додому команда Вітера повернулася розчарованою результатом, залишившись поза «фіналом чотирьох», за гру, якто кажуть, шестиразовому чемпіону країни соромно не має бути.

У кожному з трьох поєдинків «червоно-чорні» продемонстрували справжній чоловічий характер і, що головне, жоден із них вони не завершили без залікових балів.

Загалом, вийшло так, що троє фаворитів «краківського квартету» завершили свій міні-турнір із рівною кількістю очок. «Неман», «Краковія» та «Донбас» заробили по п'ять пунктів, проте через негативний баланс в очних протистояннях із конкурентами путівки до заключної стадії Континентального кубка дісталися польському та білоруському клубам.

У доволі рівній боротьбі за «фінал чотирьох» Континентального кубка з представниками білоруського та польського чемпіонатів «Донбас» виявився третім зайвим.

Фото з сайту hcdonbas.com.

Кожному з них «Донбас» програв уже після завершення основного часу гри. «Неман» схилив шальки терезів на свою користь в «овертаймі», дозволивши перед тим українському клубу відіграти відставання у дві шайби. А «Краковія» дотиснула команду Вітера лише в серії післяматчевих булітів.

Загалом, дуель «Краковія»

та «Донбасу» в останньому турі мала статус битви за другу від групи перепустку до «фіналу чотирьох».

І перемога в будь-якій фазі двобою виводила до заключної стадії турніру саме українського чемпіона.

Не дивно, що основний час гри завершився зі скромним, як для хокею, результатом —

1:1. Закинувши по одній шайбі у другому та третьому періодах, з'ясування сильнішого суперника відклали на «десерт». При цьому міцнішими нерви в хокейній «лотереї» виявилися у місцевої команди, хокеїсти котрої реалізували три спроби виходів «віч-на-віч». Водночас у «Донбасі» нікому не вдалося розпечтати ворота опонентів.

■ ТАБЛО

Континентальний кубок. Третій раунд. «Неман» (Білорусь) — «Донбас» (Україна) — 4:3 ОТ, «Краковія» (Польща) — «Бейбарис» (Казахстан) — 3:2, «Донбас» — «Бейбарис» — 5:3, «Краковія» — «Неман» — 1:4, «Неман» — «Бейбарис» — 2:4, «Краковія» — «Донбас» — 2:1 Б.

Турнірне становище: «Неман», «Краковія», «Донбас» — 5, «Бейбарис» — 3.

Після поєдинку наставник «Краковія» Рудольф Рогачек зазначив свого голкіпера — Мирослава Коприву, виказавши задоволення від того, що його команда вперше у своїй історії гратиме в суперфіналі Континентального кубка.

Натомість «Донбасу» доведеться зробити ще одну турнірну спробу, аби повторити чемпіонське досягнення сезону-2012/2013 років. «До останньої секунди матчу з «Краковією» ми грали на перемогу, але були нюанси, котрі не дозволили нам пройти далі. Основна проблема — це реалізація моментів, особливо на початку гри», — відзначив очільник донецького клубу Сергій Вітер.

Додамо, що компанію «Німану» та «Краковія» у суперфіналі КК-2019/2020 складуть данський «Сеннерйюск» та «Ноттінгем» з Великої Британії. ■

■ БАСКЕТБОЛ

На вагу «золота»

На чемпіонат Європи жіноча баскетбольна збірна України вирушила з новим наставником, але зі старим лідером

Григорій ХАТА

Два попередні відбори на континентальну першість баскетбольна жіноча збірна України проводила в одній групі з чинним на той час чемпіоном Європи.

Утретє поспіль подібного подарунка спортивна доля вирішила не дарувати українській команді, проте говорити, що «синьо-жовтим» пощастило з жеребом, теж не доводиться.

Із огляду на регалії, фаворитом нашої групи вважається бронзовий призер ЧЕ-2017 — збірна Бельгії, котра в стартовому турі євровідбору екзаменивала саме українську команду.

Свій відбір на Євроbasket-2021, господарювати на котрому будуть дві найсильніші збірні континенту — Іспанія та Франція, вітчизняні баскетболістки розпочали з новим наставником та ще й у доволі оновленому складі. Тож не дивно, що гра з бельгійками принесла українській збірній не надто багато приємних емоцій.

Непогану гру «синьо-жовтим» удалося показати лише в другій чвер-

ті, коли їхнє відставання від місцевої збірної скоротилося до чотирьох очок. В інші ж миттєвості протистояння українські збірні виглядали розгубленими та спантеличеними — чого лише вартий початок двобою, коли за перші шість хвилин гості заробили лише два очки.

«Немає нічого доброго, коли програєш поєдинок. Нам бракувало досвіду, у зв'язку з чим були безглузді помилки. У захисті не завжди вистачало концентрації на усі 24 секунди, часто залишали одну суперницю під кільцем», — так оцінив фіаско бельгійкам (66:83) головний тренер збірної України Срджан Радулович.

Після відверто невдалого ЧЕ-2019, де під орудою Горана Бошковича наша команда не змогла вийти з групи, у Федерації баскетболу України для жіночої команди знайшли іншого тренера-легіонера, котрим і став чорногорець Радулович.

Особливих можливостей познайомитися до старту єврокваліфікації-2021 з командою у балканського наставника

Як і раніше, Аліна Ягупова — беззаперечний лідер баскетбольної жіночої збірної України. Фото з сайту xsport.ua.

не було, відтак процес «обкатки» складу, де з'явилося чимало нових виконавиць, та знайомство тренера з підопічними відбуватиметься вже по ходу відбору.

І нехай лідером «синьо-жовтих», як і раніше, залишається неперевершена Аліна Ягупова, самотужки їй серйозних суперників усе ж не здолати.

Наприкінці гри проти Бельгії, в якій Аліна здобула 32 бали, капітан української команди зазнала неприємної травми, змусивши напередодні наступної гри євровідбору — проти Португалії

— хвилюватися всю баскетбольну спільноту України. Проте Ягупову швидко поставили на ноги, і у матчі проти португальської збірної вона знову була поза конкуренцією, здобувши 29 очок й принісши своїй команді дебютну перемогу у відборі (72:60). Відтак після двох турів кваліфікації на Євро-2021, лідер «синьо-жовтих» очолює список її кращих снайперів. Натомість збірна України у своїй групі ділить друге місце з Португалією, котра в першому турі переграла аутсайдера «квартету» — команду Фінляндії. ■

У СВІТІ ЗІРОК

Емілія Кларк на колінах

Але лише перед достойними

Дара ГАВАРРА

Ім'я зірки «Ігри престолів» (хоча більшість уподобала її в головній ролі мелодрами «До зустрічі з тобою») Емілії Кларк постійно перебуває то на вустах шанувальників її таланту, то на сторінках глянцевої, адже всім цікаво, де вона, з ким вона, наскільки серйозні стосунки акторки з її друзями протилежної статі. І за останні десять років дівчина постійно підкидала хмизу в багаття глядацької цікавості, адже всім хочеться знати про реальне життя екранної Дейнеріс Таргаріен із фентезійної саги.

Нещодавно зірка екрана несподівано збурила інтерес преси, давши незвичне інтерв'ю — дівчина погодилася відповідати на запитання журналу Vanity Fair, будучи підключеною до поліграфа, тобто детектора брехні. Питання були доволі несподівані, іноді незручні, але Емілія чесно зізналася в усьому, що їй показали детектори «правди».

Так, скажімо, акторку, яка є підданою британської королеви, спитали, чи змусила б вона наслідного принца Вільяма стати перед нею на коліно, як це роб-

Емілія Кларк.

лять у популярному серіалі піддані матері Драконів. Дівчина знітилася від подібної безтактності і відповіла, що це вона має ставати перед Його королівською високістю на коліно (хоча, за протоколами королівського двору, жінкам достатньо глибокого реверансу). Прилад показав, що зірка не обманує. Мабуть, так воно і є, адже Емілія знає принца не з чуток — одного разу її запросили бути ведучою благодійного заходу, де вшанували колишніх безпритульних, які зуміли стати до нормального життя. На вечірці був присутній і майбутній король Великої Британії, тож актрису попередили, що вона не може повертатися до принца спиною і звертатися до нього лише «Ваша королівська високість». Але це ніщо в порівнянні з тим, що ця «високість» разом із дружиною дивиться серіал із твоєю участю, тож і схилитися перед цією «висотою» не так уже й складно. ■

Варка ВОНСОВИЧ

Виставивши, крім своїх робіт, в «Інстаграмі» ще й власні фото, сингапурець Чуандо Тан раптом став знаменитістю. Звісно, йому б хотілося, щоб його знімки набули популярності, адже про це мріє кожний фотохудожник, проте сталося як сталося: популярності Тану додала саме його зовнішність. Власне, те, як він виглядає, оскільки чоловікові пішов 52-й рік, а в нього зовнішність 20-річного юнака. Саме з цього приводу в Чуандо часто беруть інтерв'ю, щоб довідатися про його секрет молодості. І дійсно, чоловік має вигляд плейбоя — хоч зараз на обкладинку глянцевої.

Ще замолоду пан Чуандо був моделлю і манекенником, тож займався спортом, щоб підтримувати належну форму. Згодом був навіть поп-співачом, проте не склалося, тож він зайнявся фотографією. Власне,

ВРОДА

Диво-дзеркальце, скажи...

Секрети Доріана Грея із Сингапуру

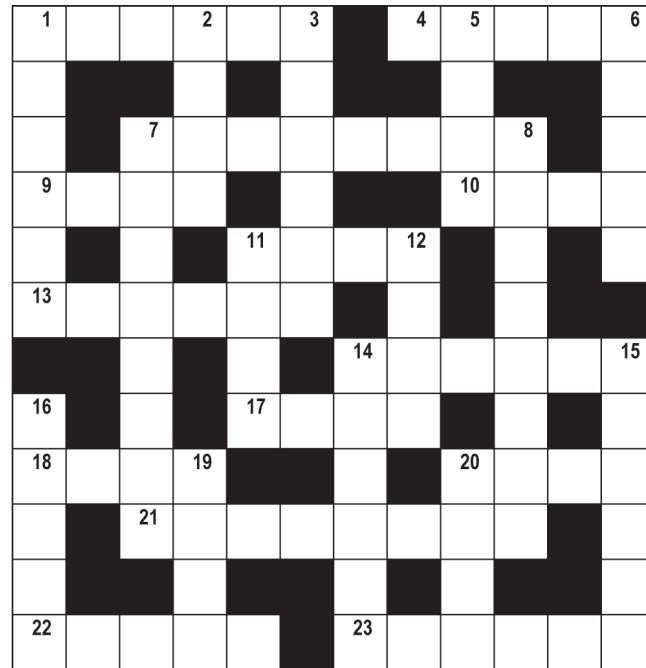
займатися улюбленою справою — це одне з правил доброго настрою, а відповідно — і гарного вигляду, вважає сингапурець. До того ж він дотримується ще однієї догми: ніколи не лягати спати пізніше 23-ї години, адже сон — запорука бадьорості, працездатності, свіжого вигляду.

Чуандо все життя займався спортом, і це також відображається на його по-юнацькому стрункій статури, де немає й натяку на зайві не те що кілограми — навіть грами. Щовечора Тан плаває щонайменше годину, тричі, а то й чотири рази на тиждень займається по 30 хв силови-

ми вправами. Бігати йому заборонили лікарі після травми коліна, проте чоловік відвідує тренажерний зал, де займається на доріжці для спортивної ходьби. Підтримувати організм у належній формі допомагає і збалансоване харчування: Чуандо не палить, не вживає алкоголь і навіть не п'є кави чи чаю, проте випиває за день багато чистої води. На сніданок з'їдає круто зварених яєць, проте тільки два жовтки — щоб зменшити кількість холестерину, решта — чистий білок. Також споживає авокадо, фрукти. Упродовж дня — куряче м'ясо з овочами-гриль або риб-

ний суп. Щоб сон був здоровий і міцний, намагається не їсти за 5-6 годин до сну.

Багато хто підозрює Тана у зловживанні косметичними процедурами, адже занадто вже він молодо виглядає, проте сучасний Доріан Грей чесно зізнається, що якимось пробував ботокс, але результат його не задовольнив, тож надалі єдині косметичні засоби, якими він користується, — це гель для вмивання і зволожувальний крем, адже в нього дуже чутлива шкіра. А ще пан Чуандо підфарбовує волосся — вік усе-таки нагадує про себе си-виною. ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №129

По горизонталі:

1. Розмова двох. 4. Підліток у часи Русі. 7. Багатофункціональна «мобілка». 9. «А ..., а ... сидіти мене сумна. Буде пити — не п'яніти від дешевого вина (пісня). 10. Блакить, де бувають хмари, сонце, місяць і зірки. 11. Реальна, не вигадана подія, достовірне явище. 13. У стародавньому Римі — вища бойова одиниця. 14. Знак князя Володимира Великого, що став гербом України. 17. Пара виконавців. 18. Український півострів, батьківщина Джамали, Енвера Ізмайлова та Мустафи Джемєлева. 20. Верховний бог скандинаво-германської міфології. 21. Найбільш функціональна фігура в шахах. 22. Злак, із зерна якого робиться пшона. 23. Найвідоміший давньоруський літописець.

По вертикалі:

1. Антипод Бога. 2. Столиця Перу. 3. Чоловіча і жіноча прикраса з бісеру. 5. Крісло для короля. 6. Велетень, який може мати глиняні ноги. 7. Найтипівіша зимова скульптура. 8. Давньогрецька бо-

гinya долі, справедливості і помсти. 11. Благодійна організація. 12. Головний атрибут дня народження чи весілля. 14. Антипригарна речовина, якою покривають сковорідки. 15. Добре укріплена захисна або оборонна споруда, придатна для тимчасового проживання певної кількості людей. 16. Вода у стані кипіння. 19. Солодкий напій із води та соку ягід або плодів. 20. Кінський харч.

Кросворд №127 від 13 листопада

ПРИКОЛИ

Зламався автомобіль. Поїхала в автосервіс, назвали ціну 20 тисяч гривень — і жодних гарантій. Поїхала в гаражі, там усе зробили за пляшку горілки і за дві години. Думала піти в поліклініку, а тепер думаю, що піду в гаражі.

Зінаїда Марківна намагалася триматися невимушено, але про себе проклінала цей гороховий суп.

Сьогодні привітала свекруку: — Бажаювам, мамо, всього того, що ви бажаєте мені, але подвійно. Так у неї чомусь око засмикалося.

Генеральне прибирання. Стала викидати все непотрібне. Чоловік і кіт намагаються не потрапляти на очі.

Запам'ятайте, Мойшо, краще бути останнім у списку мільйонерів, ніж першим у списку «кращі працівники місяця».

У дитинстві боявся темряви. Прийшла квитанція за світло, тепер став боятися світла.

Передчуття, що сьогодні щось станеться. Ось стою і думаю: каску одягнути чи мереживну білизну.

Сара Марківна доти вводила неправильний пароль, поки комп'ютер із нею не погодився.

— Як ви відпочили:
— Просто супер. Готель класний, годували відмінно, а рушники такі пухнасті, що ледве валізу закрив.

ПОГОДА

20 листопада за прогнозами синоптиків

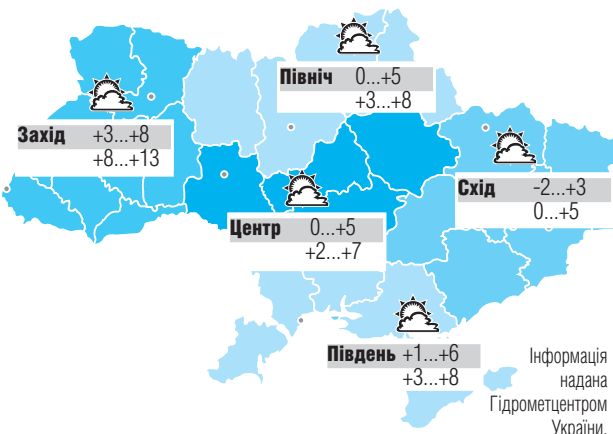
Київ: хмарно з проясненнями, без опадів. Вітер східний, 7-12 м/с. Температура вночі +2...+4, удень +5...+7.

Курорти Карпат: хмарно з проясненнями, без опадів. Славське: вночі +4...+6, удень +10...+12.

Яремче: вночі +4...+6, удень +10...+12.

Міжгір'я: вночі +2...+4, удень +13...+15.

Рахів: вночі +2...+4, удень +13...+15.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефони редакції: 044-361-62-61;
з мобільного: 094-926-32-61
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua
ukrmoloda@ukr.net

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були!», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітасмо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009129 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 676
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить у вівторок, середу, п'ятницю — суботу (спільний номер) Тираж 86734